

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun ne-
delj in praznikov ob 4. uri
popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri
dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uva-
žujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravništvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za avstro-
ogerske dežele:
celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrtletno . . . K 6.30
mesečno . . . K 2.10
Za **Nemčijo:**
celoletno . . . K 28.—
za vse druge de-
žele i. Ameriko K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **ogläse (insetate)** se
plačuje od čveterostopne
petit vrste po 12 h, za
večkratn natis primeren
popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Štev. 213.

Telefonska številka 65.

Celje, v soboto, dne 18. septembra 1909.

Čekovni račun 48.817.

Leto I.

**Skoraj bode končalo tretje
in začelo četrto četrtletje
za naročnino na list.**

**Opozarjemo naše naročnike,
da se v pravem času pobri-
gajo, da naročnino plačajo,
a zaostale dolžnike, da takoj
plačajo dolžno naročnino,
ker smo drugače prisiljeni
ustaviti list ter dane bode po-
tem nepotrebnih reklamacij
in nepravilnih rekriminacij.
List ima tako nizko naroč-
nino, da spada sploh med
najcenejše dnevnike ter se
ta mala vsotica brez muke
lahko točno pošlje.**

Upravništvo „Nar. Dnevnik“.

III. Shod narodno-radikal- nega dijaštva v Ljubljani.

(Prvi dan.)

Na preteklost in na bodočnost se je hotelo obrniti nar.-rad. dijaštvo na svojem 3. shodu. Izbralo si je za to stoličico slovenstva Ljubljano. Saj je bilo prepričano, da bo o perečih vprašanjih zborovalo najlažje tam, kjer je centrum našega truda, odkoder dobi moč in navdušenje.

A glej nezmotljiva c. kr. vlada je v svoji veliki skrbi za varnost in radi velike ljubezni do slovenske mladine prepovedala shod in vse javne prireditve nar.-rad. dijaštva. A zabranili niso zborovanja in niso mogli doseči pod terorizmom klerikalizma to, kar so hoteli — zatreti v kali vsako pojavljanje narodnosti in naprednosti.

Na predvečer shoda 16. t. m. se je zbrala vsa akad. mladina s trakovi na južnem kolodvoru da sprejme dostojno svoje brate Čehe, Hrvate, Bolgare in Srbe. Vsi Jugoslovani so prišli — samo Čehi so izostali — zadržani so bili v Reiflingu. Poslali so vodstvu nar.-rad. dijaštva dva telegrama: Iz

Budějovic, in iz Reiflinga, kjer se je na migljaj iz Ljubljane »zamudil« vlak, tako, da niso dobili zveze z vlakom, ki pride ob 3/4 na 7 uro zvečer iz Jesenic v Ljubljano. Oba telegrama sta se najbrže »izgubila«. Na kolodvoru je bila velikanska množica broječa več tisoč ljudij, vse je pričakovalo veliki prihod Čehov. Razburjenje radi grdih intrig vlade je bilo velikansko.

Ob 9. uri zvečer se je zbralo v veliki dvorani hotela Tivoli mnogo akademikov in Ljubljancov. Pozdravilo se je došle goste in govorili in pozdravili so shod zastopniki vseh jugoslovanskih rodov. Večer je pokazal, da je Ljubljana sprejela z veseljem in ljubeznijo slovensko bodočnost v svojem osredju.

Ob 9. uri dopoldne drugega dne se je zbralo nad 500 akademikov, med njimi 110 Čehov, ki so zjutraj prispeli. Shod otvori g. cand. iur. L. Mastnak. V svojem govoru omenja da bodi shod verna slika našega dela. Prvi shod leta 1905 v Trstu je bil posvečen dijaškim vprašanjem. Drugi shod je reševal važna socialna vprašanja: sokolstvo, šolstvo itd. Tretji shod pa hoče govoriti o vprašanjih, ki so nova. Klerikalci, ki so pred kratkim zborovali v Ljubljani, so se bili po prsih, da ni več drugega dijaštva, kakor klerikalnega — imajo nas za ničlo. Vlada pravi, da smo nevaren element in zato moramo zborovati po § 2. Moramo pokazati, da nas niti eni, niti drugi naši nasprotniki ne bodo uničili. Naš shod bodi velika manifestacija. Nato predlaga predsedstvo, ki se izvoli per acclamationem: Tov. cand. iur. M. Korun (Tabor) predsednik; tov. cand. iur. Brunčko (Adrija), cand. iur. Trampuš (Slovenija), g. Benda (Čeh), g. Popović (Srb), g. Novak (Hrvat), g. Vakavčijev (Bulgar) podpredsedniki; tov. cand. iur. Vrabl (Tabor), tov. iur. Debeljak (Slovenija), t. iur. Čop (Adrija) zapisnikarji.

Tov. predsednik utvarja III. nar.-rad. shod, ki bodi velika protiklerikalna manifestacija in obenem izraža obžalovanje, da ni nobenega tozadevnega referata, ker je bilo premalo časa. Pokazati hočemo, da imamo pri mladini večino po kvantiteti in kvaliteti, pribojevati ji hočemo neodvisnost in svobodo. Naš namen je, baviti se z jugoslovanskim vprašanjem, umetniškim vprašanjem in splošnim pregledom naše struje.

Namen shoda je nas na znotraj okrepiti in delati nadaljnje načrte za bodočnost. Pereča so vprašanja, ki jih hočemo reševati, a prepričan je, da jih bomo rešili ugodno, ker je udeležba polnoštevilna. Prosi tudi za dovoljenje, da se pošlje »Sjezdu pokrokovne mladé, v Kraljevem Hradcu« zborujoči istotam pozdravni telegram. Se sprejme. Nadalje prečita tudi mnogoštevilne telegrame med temi sledeče iz Celja: »Celjske Slovenke«, »Zveza nar. društev za Štajersko in Koroško«, »Izobraževalni klub«, »Nar. rad. starejšinska organizacija«, Uredništvo »Nar. dnevnika«, Dr. Kukovec. Naznani tudi, da imajo sledeči časopisi svoje korespondente: »Slov. Narod«, »Nar. dnevnik«, »Edinost«, »Laib. Zeitung«, »Agrarier Zeitung«, »Narodni listy«, »Den«, »Venkov«, »Samostatnost«, »Narodni politika«, »Pokret«, in »Obzor«. Z željo, da bi imel shod tisti uspeh, ki ga lahko radi ogromne udeležbe upravičeno pričakujemo, konča predsednik govor.

K besedi se oglašijo podpredsednik Svaza českoslov. studentstva g. Hanzik, za Hrvate g. Novak, za »češko državnopravno Omladino« g. Stehlik vitez z Čenkova in g. urednik V. M. Zalar za slov. sekcijo »Svobodne misli«, a A. Ribnikar v imenu starejšin. Vsi govorniki se strinjajo v tem, da zasluži III. nar. rad. shod velikega uva-

ževanja od strani vseh Slovanov in zato ga iskreno pozdravljajo.

Tov. predsednik podeli besedo tovarišu cand. med. V. Zalokarju, ki referira o splošnem pregledu nar.-rad. gibanja od početka do sedaj. Nar. radikalizem je prvi v slov. dijaškem življenju začrtal določeno smer dijaškega življenja z gotovimi poti in gotovim ciljem. Po hudih bojih med dijaštvom samim je slednjič na celi črti zmagala naša ideja. Društva »Slovenija« za njo »Tabor« za njim »Adrija« so postala torišča nar. radikalcev. Radikalizem je zadel na najhujše nasprotnike pri nazadnjaškem klerikalizmu in starejši slov. inteleciji, ki se ni bila prepojena z idejo podrobnega socialnega dela, ali pa je bila prekomodna. Iz samoizobrazbe, ki ima glavno zaslombo v še vedno enako veljavnem načelu nadstrankarstva, izvirajoče kulturno ljudsko izobraževalno delo »Prosveta«, in naše publiciranje, zlasti »Omladina«, pa je intelgenco deloma pretvorilo, deloma pa je postala kolikorkoliko indiferentna. Ideja ljudsko-izobraževalnega dela je našla posnemalce tudi pri klerikalcih, ki so začeli gojiti to stran socialnega dela, ne sicer iz čistega namena, temveč kot strankarsko sredstvo za nazadnjaške kulturne cilje. Naša struja je napredna in zahteva glede vere kot socialnega faktorja javno, brezobzirno kritiko, ki najustvari v dijaštvu samostojno, svetovno nazorje. Narod smatra za socialno skupino, v kateri edino je mogoče pojedincu udeleževati svoje sile. Ne gojimo šovinizma, pač pa hočemo delati proti našemu nar. nasprotniku z ostrim orožjem, ki mora biti jednako njihovemu. Narodno-radikalni program je program dela. Želimo, da se v naših organizacijah zbirajo samo energični, vstrajni ljudje, ki ne priznavajo samo teoretike naših načel, ampak jih tudi praktično izvajajo.

LISTEK.

Cesarski manevri.

I.

Letošnji cesarski manevri, ki so se obdržavali od 8. do 11. tm. na Moravskem niso samo skero izmed naših največjih manevrov, ampak so tudi izvanredno znameniti z ozirom na tehniško vojaško stran. Letos se je peštvo prvokrat pokazalo v okusnih novih poljskih monturah modrosive barve, kakor so jo dosedaj imeli samo lovski bataljoni. Razlika med oficirjem in prostakom se na večjo razdaljo niti ne opazi. Oficir se razlikuje samo po rumenih gamašah in rumenem usnjenem pasu, v katerega lahko utakne daljnogled in priročni kabel. Mesto črne oficirske kape je uvedena sukneni, iste barve kakor druga obleka.

A kar je popolnoma novo, je oprema poljske artiljerije: brzometne kanone in havbice, nadalje oddelek strojnih pušk, pridelen vsa-

kemu bataljonu pešcev; nadalje splošno uvedeni poljski telefon pri peških, konjeniških in artiljerijskih oddelkih, in razven tega še poljske kuhinje z omaricami za sevretje. Te priprave so na vozovih; jedna sama kuhinja lahko skuha jedi za 250 mož in edna omarica za 25. To je zelo ugodna iznajdba za gorate kraje. Obkrbovanje armade nam nudi letos zelo zanimivo sliko, izlasti, ker se rabijo v to svrhu avtomobili.

Kar se tiče izvajanja manevrov, je bila tudi uvedena novost, ki teži za tem, da se vsaka paradnost nadomesti s praktičnostjo, ki bi v slučaju vojne res kaj zalegla. Do sedaj se je namreč vak dan ob gotovi uri prekinilo manevriranje. Ustanovljena je bila takozvana demarkacijska linija, to je, pojedinim oddelkom so se nakazala mesta, do koder so morali priti do večera. V jutro so potem izstopali iz svojih večernih pozicij, tako da so vojaki lahko celo noč počivali. Letos tega ni. Od početka do konca je trajalo vojno stanje. Vojaštvo je na povelje zapo-

vednika tudi po noči prodiralo, menjavalo svoje mesto in napadalo protivnika. Seveda je bilo moštvo tako izpostavljeno silnim naporom in ves manever ni bil nič drugega kakor četiridnevna nekrvava bitka.

Manevrišče, ki obsega krog Vel. Meziriča sto vasi, je izgledalo zelo slikovito in bučno. Prej malo in nezatno mesto, se je malo da nespremenilo čez noč v krasno mesto stlakanimi ulicami, krasnimi gradnjami, elektriško lučjo, dobrimi vozili, z jedno besedo, — opremljeno je bilo z vsemi udobnimi in praktičnimi uredbami. Osebito sijajno je bil urejen dvorec grofa Harracha, kjer je stanoval cesar. Na vratih in zidovih hiš so bili pritrjeni listi, ki so označali stanovanje tega ali onega visokega oficirja, ležišče kakega oddelka itd. Tam so bili zopet spravljani konji oficirjev, konjenikov in kanonirjev. Ondi so se pa solnčii topovi, moleč svoja strašna žrela v zrak. Ko je bila 8. tm. proglašena vojna, se je vse razburilo, čula so se povelja, pozivi, videlo se je ordonance, glasilo se je trobentanje, šum avto-

mobilov in streljanje, začela se je vojna zmešnjava.

Omeniti še treba jedno važno in praktično novotarijo, to je brezžični telegraf, ki je sijajno prometno sredstvo armade za slučaj vojne.

V sredo, dne 8. tm. je bilo proglašeno na velikem maneverskem polju v Vel. Meziriču vojno stanje in stem so se začele vaje. Vaj se je udeležilo 60.000 mož.

Takoj prvi dan ste začeli napredovati obe vojski in ste u prvokrat trčili druga ob drugo južno od Rutikave na cesti, ki pelje iz Meziriča v Trebič. Vrhovno maneversko vodstvo se je etablihalo severnoiztočno od Trnove, kamor sta se bila podala oba vladarja s prestolonaslednikom in s tujimi vojnimi atašeji.

Pri Namestju je prišlo do zanimivih malih bojev. Kolesarski oddelek južne vojske je zapodil v beg oddelek severne vojske. Pri tej priliki se je zaplelo v boj več konjeniških oddelkov in oddelek strojnih pušk. Južna armada je zasedla Namestje, a severna Mezirič.

K debati se oglasi tov. Uratnik. Tov. cand. med. Černič kritikuje vstop nar.-rad. starejšin v nar. napredno stranko. Odgovori mu tov. starejšina Ribnikar.

Predsednik Korun zaključil ob 1. zborovanje, nakar se je vršil skupen obed. Ob 3 uri popoldne se v zaključni debati do dobra obravnava prvi referat.

Drugi referat ima tov. cand. iur. Leo Brunčko „Narodno obrambno delo.“ Manjšinsko delo temelji na narodnostni ideji, ki je novodobni politični princip in je danes splošno kulturni in politični faktor. Narodnostni boj je šel do leta 1880 za državno-pravno neodvisnostjo. Tega leta pa se je ustanovil na Dunaju „Deutscher Schulverein“ s katerim je bilo dano znamenje za podrobno narodno delo. Predavatelj slika nato razvoj obrambne organizacije pri Čehih, Slovencih, Hrvatih, Poljaki, Italijanih, Nemcih. Govori o narodnopolitiškem pomenu obrambnega dela, kateremu pripisujejo danes že vsi narodi več važnosti kot široki politiki. Z manjšinskim delom treba onemogočiti asimilacijo Slovencev v južnoštaj. nemških in primorskih italijanskih mestih. Naravna sila Slovencev je za 2—5% večja kot ona Nemcev vendar nam gre ta plus v zgubo, ker nimamo šol in se tudi za svoje manjšine zlasti na Štajerskem sploh nismo zmenili. Manjka nam trgovska podjetnost, manjka nam pa zlasti še inteligence. Glavni princip obrambnega dela je — demokrasko mišljenje. Odločilni momenti pri nas so osebna dobičkarija in strankarski uspeh i. t. d., zato še danes nimamo niti jedne vsenarodne organizacije. To pa zato, ker pri nas večina (klerikalci) narodnosti ne priznava kot glavni princip. Izdelati nam zato treba splošno-narodni program v svrhu sistematičnega dela na emancipaciji Slovencev od nemškega ozir. italijanskega kulturnega in gospodarskega iga. Naš program je in mora biti: hočemo čisto, nemških in italijanskih elementov prosto zemljo in domovino. M. V. B.

Dalje prihodnjšč.

Deželnozborskim poslancem!

Kmetijska šola v Št. Jurju ob juž. žel. se bliža izvršitvi in pouk se bode menda točno začel kakor obetano 15. oktobra pod vodstvom pred nekaj dnevi imenovanega ravnatelja g. Belleta, ki je strokovnjak zlasti v vinarstvu. Že pred nekaj tedni je opozoril poznavatelj naših razmer v uvodnem članku našega lista na potrebo, da se priklopi navedenim predmetom še pouk o vinarstvu, ki je gotovo tudi važen činitelj v našem kmetijstvu. In zakaj bi morali edino le vinorejci še posečati mariborsko nemško vinorejsko šolo, dočim se nudi učencem drugih panog

kmetijstva pouk že v domačem materinskem jeziku. Temu nedostatku bi prav lahko odpomogel deželni glavar grof Attems, ki ima na skrbi to šolo, zastavljajoč le malo svoj vpliv, da bi na ta način bila tem bolj opravičena pohvala njegove nepristranosti, ki jo je cesarski namestnik grof Clary tako toplo hvalil pri otvoritvi dež. zbor. Lahko bi se pokazala ta nepristranost, da bi ne imel za tozadavne važne razloge naših poslancev gluhih ušes.

Še nekaj! V prvotnem načrtu kmet. šole bi se imela vpeljati električna luč v vseh poslopih zavoda. Stroj za bencin v zvezi z akumulatorji bi jo naj stvarjal, kojega moč bi naj vzdigovala od „Jagrovega“ studenca napeljana vodo iz nizkega rezervarja v rezervar, ki leži višje nego vsa poslopja tako, da bi prišla voda sama v ceveh v podstrešje vse stavbe nadkrijujočega šolskega poslopja, kar bi bilo posebno za časa požara očitne važnosti. Stroj bi naj gnal tudi mlatilnico itd. Nek kmet, ki je s tem pač pokazal, da nima čuta za potrebe kmetov-sotripinov, katerim naj odpre strokovna šola nova pota v kmetijstvu, da si zboljšajo svoj stan, je sodnijsko dokazal stare pravice do tujega studenca, ktere se vsled tega ni smelo napeljati k šoli. Vzel se je sedaj studenec približno 1 km bolj oddaljen in ker narastejo naravno stroški vsled večje razdalje se hoče prihraniti večji izdatek za vodovod s tem, da se sploh ne bo vpeljala električna luč in tudi ne stroj, ampak da bo voda sama pritekla le v podzemeljsko kuhinjo in pa v nižja gospodarska poslopja.

To je polovičarsko delo, nevrédno, da ga krije s svojim imenom deželni glavar grof Attems. Zakaj se varči tukaj tako neumestno? Slovenec plačuje toliko davka, da lahko zahteva mirno, da se mu postavi edina slov. kmetijska šola tako, da odgovarja jednostavnim modernim zahtevam, če se mora proračun tudi prekoračiti za nekaj sto kron.

Pozivljamo vse slovenske poslance osobito poslance našega okraja, da vestno čuvajo nad tem vprašanjem in njegovo izvršitvijo, za katero je že skrajn čas, skoro že pet minut na dvanajst. Ne smejo se zadovoljiti z odgovorom meročajnikov, da bi bila sedajna rešitev te zadeve le kak provizorij, kajti provizoriji se kaj radi zastarijo v definitivno stanje.

Torej 1. vpeljati se ima vinarstvo že letos.

2. Zavod se mora preskrbeti po prvotnem načrtu z navedenimi koristnimi udobnostmi.

Prijatelji kmeta na krov!

Darujte za Nar. sklad!

se je branilo desno krilo južne armade (4. divizija) proti navalu 12. peške divizije, podpirane od 7. konjeniške. Ob osmih zjutraj so začeli na levem krilu 52. divizije s topovi streljati. V širokem loku krog pozicij južne armade so bile postavljene tu in tam baterije severne armade, katere so se dale po nekod samo slutiti, ker jih ni doseglo oko. Sredina severne armade je začela ljuto napadati sovražnikovo sredo. A sredi najhujšega boja je zatrobil gardni trobentač na cesarjevo povelje, da naj boj prestane.

Pri teh manevrih je bila 3. dunajska konjeniška divizija popolnoma poražena, ko se je prej bojevala 24 ur brez hrane in počitka.

Zapovednik te divizije, nadvojvoda Fran Salvator, se je 9. tm. boril celi dan med Vel. Meziščem in Namestju

Proti nameščanju nemških učiteljic na Spod. Štajerskem.

(Interpelacija poslanca dr. Vek. Kukovca na njega ekscelenco grofa Clary in Aldringen kot predsednika c. kr. štaj. deželnega šolskega sveta v zadevi nastavljanja absolventinj štaj. ženskih učiteljic.)

To leto je izdal c. kr. štaj. deželni šolski svet na okrajne šolske svete nek odlok, ki sloni navidezno na patrijotičnih vzrokih, v resnici pa je naperjen naravnost proti štajerskim domačinkam slovenskega rodu in vsebuje nov ponemčujoči čin štajerskega c. kr. deželnega šolskega sveta. Nedoržen in patrijotičen je zares omenjeni odlok, ker zahteva, naj imajo pri oddajanju služb na štajerskih ljudskih šolah absolventinje domačih učiteljic prednost, iz česar bi se dalo sklepati, da imajo štajerske učiteljice prednost, pred prosilkami iz drugih dežel. Ta zviti odlok pa hoče doseči ravno nasprotno. Glasom njegove določbe bi naj imele in bi morale imeti tujke, če so s težkim trudom absolvirale kako štajersko manj vredno zasebno učiteljico, prednost pred Štajerkami, ki so napravile svoje izpite na c. kr. državnih učiteljicah v Ljubljani in Gorici z izvrstnim uspehom.

Na Štajerskem imamo samo jedno državno žensko učiteljico v Gradcu, ki je pa praktično nedostopno slovenskim kandidatkinjam. Na Spodnjem Štajerskem imamo sicer v Mariboru dež. moško učiteljico, ki je določeno za slovenski del dežele, a ga v zadnjem času zmiraj bolj prearejajo v nemški (nacionalni) zavod. Državnega ženskega učiteljica nimamo seveda na Sp. Štajerskem. Žensko učiteljico, ki so ga pred nekaj leti ustanovili za ponemčujoče svrhe v Mariboru, je glasom § 64 organ. statuta za učiteljico in glasom min. odloka z dne 31. jul. 1886, števil. 6031 smatrati za zaseben zavod in bi morale njegove gojenke kot privatistkinje glasom min. odredbe z dne 14. jun. 1905 št. 19.939 delati svoje izpite na javnih zavodih. Faktično je dobilo to deželno žensko učiteljico še le 25. febr. 1906 glasom min. odredbe pravico javnosti. S stališča slov. ljudskega šolstva pa moramo ta zavod smatrati toliko bolj kot manj vreden, ker se poučuje na njem slovensčina le formalno kot neobvezen predmet. Samoobsebi razumljivo je, da se Slovenke izogibljejo zaradi tega zavoda in jih tamkaj tudi neradi gledajo, ker ima to učiteljico namen, da bodi oskrbovalnica za nemške meščanske hčerke. Isto velja za drugo zasebno žensko učiteljico v Mariboru, ki ga vodijo šolske sestre. Samostanska vzgoja je namreč postala tudi pri nas že stvar okusa. Zategadelj so bili štajerski Slovenci že od nekaj prisiljeni, da so

pošiljali svoje hčerke, ki so si izbrale poklic učiteljice, na c. kr. ženska učiteljica v Ljubljano in Gorico, dasiravno je to zvezano z velikimi težavami in žrtvami.

To se je zgodilo tudi v upu, da se bode absolventinje polnovrednega državnega zavoda kot boljše usposobljene upoštevalo in da bodo lažje napredovale.

Sedaj bi naj padli ti upi vsled omenjenega patrijotičnega odloka, proti kateremu se borimo, v vodo. Na Štajerskem rojene kandidatkinje, torej štajerske rojakinje, bi naj ostale glasom gornjega famoznega odloka brez službe, ker niso imele te sreče, da bi dovršile svoje študije na zasebnih zavodih v Mariboru na štaj. ozemlju, bodisi že na nemškem zavodu ali v samostanu, ne da bi se preveč ozirale na slovenski podučni jezik? Ali se jih naj odrija zato, ker so absolvirale državne zavode, kateri so jim bili dostopni?

Slovenske učiteljice naj ostanejo brez kruha, ker niso mogle študirati na privatnem zavodu, javnega pa ni? Ako bi izviral ta odlok od spodnještaj. nemškega narodnega sveta, bi bil razumljiv. Ker pa izvira od c. kr. oblasti, deželnega šolskega sveta, si usojam prositi v imenu razjasnjene slovenskega ljudstva v tej deželi Vašo ekscelenco kot predsednika imenovane oblasti za pojasnilo. Ob jednem pa vprašam, ali je Vaša ekscelenca kot namestnik in zastopnik vlade pripravljen razveljaviti ta proti Slovincem naperjeni odlok?

Gradec, 16. sept. 1909.

Dr. Vekoslav Kukovec.

Vsenemštvo in Avstrija.

Vsenemška ideja.

Nova stremljenja so se bila že dovolj utrdila, da je bilo mogoče ustanoviti Vsenemško Zvezo (Alldeutscher Verband), katera ima namen te ideje širiti. Zveza se je naglo razvila v mogočno organizacijo ter ima dandanes mogočen vpliv na vsa časniška poročila o nemških vprašanjih in še posebno o nemških vprašanjih v Avstriji. Vsenemška zveza je navstala iz Splošne nemške zveze (Allgemeiner deutscher Verband), katero je ustanovil 1886 l. dr. Peters, da bi vzbudil v Nemcih željo in voljo ustanavljati kolonije. — Spočetka ji je bilo treba premagati še neke otroške bolezni, osebna nasprotstva odbornikov itd. Toda že 1894. l. je bilo izvoljeno načelstvo, sestavljeno iz samo jednakomiselnih mož, med katerimi so bile splošno znane osebe in uradni dostojanstveniki. Med temi so bili: tajni svetnik Wislicenus, rektor vseučilišča v Lipskem; von Fischer, nadžupan v Augsburgu; grof von Armin-Muskau; dr. K. Peters, državni komisar; de Bary, generalni konzul v Antverpah; Baumbach, polkovnik v Altenburgu; Bernhard, tajnik trgovske zbornice v Dortmundu; slikar Lenbach, dr. G. von Mayr, državni podtajnik v Strassburgu; v. Oettingen, svetnik prizivnega sodišča; K. Pröll, publicist; v. Sandart, general pehote; major von Tenn; v. Tiedemann-Labischin, vladni predsednik v Brombergu, dr. Hasse, državni poslanec za Lipsko itd.

1895. l. je bil dr. Hasse izvoljen za predsednika; njegovi načrti so bili v mnogo večjem stilu kot oni dr. Petersa. Pod njegovim predsedstvom se je Petersova Splošna nemška zveza spremenila v Vsenemško Zvezo, ki je štela (1895) 7.700 članov, katerih število je pa pod Hassejevim predsedstvom naraslo do 1. aprila 1900 na 21.361 razdeljenih na 184 podružnic. (Danes šteje ta Zveza gotovo že nad 50 tisoč članov, med katerimi so avstrijski Nemci najbolj goreči, kakor smo se lahko prepričali na letošnjem

Pri Jenešanu so se merile velike kavalerijske mase in so zmagale čete Franca Salvatorja nad četami GM grofa Huyna. Krog Trnave so se bile peške čete, kar sta opazovala oba vladarja. Od srede že se je vse povoljno razvijalo za južno armado.

Severni del je imel 53 inanterijskih bataljonov, 36 in 3/4 eskadrona konjeništa 36 baterij in 45 mitraljez. Južna pa je imela 15 bataljonov inanterije manj, a dosti več konjeništa.

Drugi dan, 10. tm., je razvila cela vojska svojo silo. Iz početka je severni del potisnil južnega precej nazaj. Pomalem si je južna vojska opomogla, da si je utrdila pozicije. Za 11. tm., poslednji dan, je bilo izdano povelje, da južna vojska zauzame neke višine med Oslavo in Jihlavko. Načesče pa je drugi dan nastal lut boj pri Namestju, kjer

do 10. zvečer. Ko se je pa bila divizija ravno namenila, da se utabori, je dobil Salvator povelje, da se naj takoj zopet pripravi za jutrajšnji boj kot podpora 25. diviziji pešcev.

Ob dveh po noči je odrinila divizija, da zauzame svoje mesto na sredi. Po napornem nočnem maršu je zašlav hud boj — streljalo se je in atakiralo — in spočiti sovražnik je pritisnil divizijo do Křižanove, od koder so do smrti trudne stotnije prišle v Vel. Mezišč. Situacija je bila zelo slaba. Nadvojvoda Evgen je tekoj, ko je izvedel, da tabori divizija pred Meziščem, zapovedal, jo napasti s tremi bataljoni. Ali glavna uprava je ta napad zabranila radi velike utrujenosti vojakov.

Tako so se vršili letošnji maneverski boji, pri katerih se je marsikaj drugače vršilo, kakor prejšnja leta.

občnem zboru Zveze v Žandovnu minolo nedeljo, katerega se je udeležilo korporativno šest sto Nemcev iz Severnega Češkega.)

Namen Vsenemške Zveze v nje sedanji, definitivni obliki je: Povdarjati vest nemškega ljudstva (das Gewissen des deutschen Volkes) ter stremiti v mejah in izven mej nemške države za skupnostjo (Gemeinschaft) vseh nemških plemen.*) Oficijelno glasilo Zveze so „Alldeutsche Blätter“; poleg tega se pa objavljajo posebne brošure pod naslovom: Der Kampf um das Deutschtum, v katerih se širijo vsenemške ideje. Načelstvo Zveze in odbori podružnic prirejajo na vseh koncih in krajih Nemčije in Avstrije neštete shode, predavanja in zborovanja, na katerih se agitira za Pan-germanizem.

Na ta način je pridobila ta mogočna organizacija velik upliv na notranjo in vnanjo politiko Nemčije. V nemškem parlamentu ima veliko število poslancev, ki uporabijo vsako priliko za to, da uresničijo kos vsenemškega programa. Uplivu vsenemških poslancev treba pripisovati, da trosi Nemčija ogromne svote za nemške šole v tujini, da je izdala 1897. l. zakon o izseljevanju, 1898. l. zakon o pridobitvi ali zgubi nemškega državljanstva. Tudi pridobitev province Kiao-čau v Kini 1895. je njeno delo. Pred vsem vzdržuje na Nemškem agitacijo za pomnožitev armade in mornarice, zato se berolinska vlada kaj rada ravna po svetih, ki jih dobiva od Vsenemške Zveze.

Doma Vsenemci špijonirajo Poljake na Poznanjskem in na vshodnem Pruskem, Dance v Šlezviku in Francoze v Alzaciji in Loreni ter zahtevajo izredne in po navadi barbarske odredbe proti tem nesrečnim podanikom Nemčije. Vsenemškega značaja je hakatizem. Vsenemci so duševni očetje ekspropriacijskih zakonov proti Poljakom itd.

Vsenemški upliv na vnanjo politiko Nemčije je prav tako velik. Berolinska vlada že od 1866. l. z velikanskim uspehom stavi v nasprotje Rusijo in Avstrijo ter daje Avstriji nalogo, da mora držati nemškemu uplivu odprta vrata na Vshod. Vzdrževanje nadvlade nemškega življa v Avstriji tvori temelj one politike, katero je knez Bismarck označil z lapidarnimi besedami: „Čim močnejši bode upliv Nemcev v Avstriji, tem sigurnejši bodo odnošaji med Nemčijo in Avstrijo.“ (Govor v Friedrichsrud 15. apr. 1895). To se pa ne da drugače doseči kakor z zatiranjem Slovanov. Tega načela so se držali vedno pruski diplomatje, ko so se upirali „federalizaciji“ Avstrije. Znano je, da je poslal 1871. l. knez Bismarck po zmagoslavni vojski saksonskega kralja z kategoričnim naročilom na Dunaj, naj cesarja Franca Jožefa „pregovori“, naj se ne da kronati za češkega kralja, kakor je to bil že slovesno obljubil. Madžari so stali na pruski strani, posledice vojske od 1866. še niso bile prestane — in cesarju ni preostalo drugega ko sprejeti Bismarckov „svet“. Hohenwart je bil odpuščen, vlada je bila poverjena Auerspergu, ki je vspostavil nemško nadvlado v Avstriji v polnem obsegu.

Užigalice.

(Monopol ali davek?)

Ministrski svet je v svoji seji dne 19. avgusta sklenil opustiti nameravano zvišanje davka na pivo in je finančnemu ministru dr. Bilinskemu naročil, naj poišče novih virov, iz katerih bi se mogli povečati državni dohodki.

Ta sklep ministerskega sveta je porodil celo vrsto projektov in med drugimi tudi predlog, naj država na-

pravi ali monopol užigalic, ali naj užigalice obdavi. Ta predlog je vzelo finančno ministerstvo v pretres in danes je takorekoč že zagotovljeno, da bodo morale užigalice pomagati k povečanju državnih dohodkov in samo oblika, to je način, kako se naj to zgodi, še ni določena.

Projekt, ki ga sedaj študira finančno ministerstvo, ima že svoje nasprotnike. Eni se protivijo tako monopoliziranju kakor obdavi užigalic, ker so užigalice konsumno blago; drugi se protivijo vladnemu projektu, ker sedanjemu finančnemu ministru nočejo dovoliti novih davkov, dovolili pa bi jih brez zadržka drugi vladi.

Slednji ravnao zgolj iz političnih nagibov in ne prihajajo tu v poštev, s prvimi pa bi bilo vsako prerokanje popolnoma brezplodno. Dejanske razmere so take, da država iz direktnih davkov absolutno ne more pokriti svojih potrebščin in da mora zato segati po indirektnih davkih in tudi po konsumnem blagu vsake vrste, naj so ti konsumni davki še tako malo simpatični.

Davek na užigalice ima med konsumnimi davki eno prednost: da plačujejo ta davek vsi sloji enako in da ne obremeni samo ubožnejših slojev, kakor davek na žganje in deloma tudi davek na pivo in na petrolej. Vsekako je bolje, da obdavi država užigalice, kakor kako drugo konsumno blago.

Znameniti nemški nacionalni ekonom Adolf Wagner je nekoč zapisal, da je davek na užigalice „immer ein Zeichen grosser Not des Staates“. Država je v velikih stiskah in to je vlade napotilo, da skuša celo iz užigalic dobiti novih dohodkov. V takih razmerah ne bo preostalo nič drugega, kakor koncedirati vladi davek na užigalice, a samo davek in nič več.

Z vsó odločnostjo in preciznostjo se moramo namreč izreči zoper projekt, naj bi se upeljal državni monopol na užigalice tako, kakor je upeljan na tabak in na sol, da bi torej imela država vso produkcijo in vso kupčijo z užigalicami v rokah. Državi sami bi monopol ne prinesel nobene večje koristi, kakor le davek na užigalice, pač pa bi se z monopolom na škodo konsumentov, na škodo trgovine in na škodo industrijalnega in trgovinskega razvoja vseh dežela podprlo nekaj posamičnikov.

Za misel, naj se uvede monopol na užigalice, se najbolj zavzema dunajska „Länderbanke“, ki je finančnemu ministru predložila posebno spomenico. „Länderbanke“ ima v rokah 75% vse produkcije užigalic. Njej so se pridružili ostali fabrikantje užigalic, ki so imeli dne 6. t. m. na Dunaju shod, ter so se z vneto zavzeli za monopol. Ta vneto „Länderbanke“ in drugih fabrikantov užigalic je umljiva. Ako bi država uvedla monopol in prevzela sama produkcijo in razpečevanje, bi morala sedajne tovarne odkupiti in njih lastnikom odšteti lepe milijone. Nagib prizadevanju za monopol ima torej svoj izvor v želji, napraviti si jajno kupčijo.

Že uvedba monopola bi veljala ogromne milijone, dočim bi davek na užigalice ne prouzročil državi skoro nobenih stroškov. A tudi sicer bi imela država z monopolom velike stroške. V državnih podjetjih je režija veliko dražja, kakor v privatnih podjetjih. Prenehanje konkurence prouzroči vedno znatno podraženje delavskih sil, posebno še v državnih podjetjih in otežkoči razprodajo. Avstrijska produkcija užigalic je dalje v veliki meri navezana na eksport, a da državna podjetja v trgovinskem oziru nikdar tako ne funkcijonirajo, kakor privatna, to je davno spoznana resnica.

Izmed vseh držav ima samo Francija popolni, to je produkcijski in trgovski monopol na užigalice. A tudi Francija ga ni uvedla naenkrat, nego polagoma in obnesel se ji je samo zato, ker ima razsežne kolonije, kamor lahko eksportira svoje izdelke ne da bi se imela boriti s kako konkurenco. Takega monopola kakor Francija nima nobena druga država. Španjska in Portugalska imata pač monopol, a dali sta produkcijo in prodajo v zakup. Grška kupuje sama v državni režiji užigalice in sicer v Avstriji, a je dala razprodajo v zakup. Nobena teh treh držav se ni upala sama prevzeti produkcije in razprodaje.

Ko je bila Italija v veliki finančni stiski in prisiljena napeti vijak konsumnih davkov do skrajnosti, je vzela v pretres tudi misel o monopolu na užigalice. Toda spoznala je, da monopol, naj se izvršuje v lastni režiji ali naj se da v zakup, ni za državo in za občinstvo nikdar tako koristen, kakor davek na užigalice in zato je z zakonom z dne 28. julija 1895 uvedla davek na užigalice in naložila tovarnam licenčni davek, ter izhaja pri tem kar najbolje.

Brez dvoma bi bilo tudi v Avstriji za državne blagajne najbolje, da uvede davek na užigalice, ki se pobira potom kolkov (banderolles) na posamične škatljice. Dohodek bi bil siguren, edini strošek, ki bi ga imela država, pa bi bili kontrolni organi.

Izrekli smo se zgoraj zoper monopol. To velja za obe obliki monopola, tako zoper projekt, da bi država prevzela produkcijo in razpečevanje, kakor tudi zoper projekt, da bi država proglasila monopol, produkcijo in razpečevanje pa dala v najem morda „Länderbanki“ ali kaki drugi finančni velisili.

Kakor je posneti iz „N. Wr. Tagblatta“ je finančni minister še najbolj naklonjen projektu „Länderbanke“ naj se proglasi monopol produkcije in razpečevanje pa naj se izroči v izvrševanje posebnemu podjetju. To je zakup, kakor je upeljan samo v najbolj bankeotnih evropskih državah, namreč v Španski in Portugalski in ki ga Italija ni hotela upeljati, ker je bilo znano, kako škodo je imela Francija z zakupom predno je podržavila produkcijo in razpečevanje.

Še vedno so nekoliko v veljavi besede, ki jih je zapisal Montesquieu: „Gorje, kadar bodo zakupniki davkov veljali za dostojne ljudi“. Podjetje, ki je vzelo monopol na užigalice v zakup, bi seveda gledalo, da poveča kar najbolj mogoče svoj dobiček, kar se more zgoditi samo na škodo in na stroške konsumentov, na škodo trgovstva in na škodo zaposlenega delavstva. V slučaju zakona bi bilo občinstvo in trgovstvo izročeno na milost in nemilost privatnim špekulantom, podjetništvu, ki hoče kar največ profitirati in zaslužiti in bi v tem slučaju trgovci in konsumente trpeli še veliko več, kakor če bi država izvrševala monopol v lastni režiji.

V poštev je vzeti še nekaj drugega, razen interesov konsumentov in trgovcev. Monopol pomeni, da se v zakup „Länderbanke“ ali kakega drugega podjetja izroči produkcija in kupčija z užigalicami nemškimi rokam za vedno in da se spravi tem potom južne Slované pri tako vsakdanjem konsumnem blagu v gospodarsko odvisnost od nemškega kapitala. Vse naše gospodarsko prizadevanje meri na to, da se osamosvojimo in pridemo do tega, da bomo vsaj potrebščine vsakdanjega življenja sami producirali. Le tako zamoremo Slované pomnožiti svoje narodno blagostanje. Zdaj pa nas hoče država za vedno izročiti izkoriščanju nemškega kapitala in nam za vedno onemogočiti osamosvojenje celo na polju tako priproste produkcije, kakor so užigalice, ki spadajo med najbolj vsakdanje potrebščine. Vse razmere so danes take, da si Jugoslovani prav lahko ustanovimo svojo industrijo užigalic, ker je njih konsum med Jugoslovani v zadostni meri narasel in ker bi bili jugoslovanski užigalični industriji odprti trgi na Balkanu v sve drugačni meri, kakor nemški, in ker imajo Jugoslovani po legi svojega teritorija dane vse pogoje zagotoviti si izdaten eksport. Z monopolom bi bilo vse to za vedno uničeno in onemogočeno, odtod odločno nasprotovanje, v katerem bomo kakor je razvidno iz „Slovenca“ popolnoma edini tudi s klerikalci. Fin. minister dr. Bilinski naj si misel na monopol kar iz glave izbije, ker ga že sedaj zagotovimo, da bodo slovenski in hrvatski poslanci monopolnemu projektu z vso energijo nasprotovali.

Če že drugače ne gre, naj bo davek na užigalice — monopola pa Jugoslovani ne morejo dopustiti v nobeni obliki in na noben način.

Politična kronika.

Štajerski deželni zbor.

Včeraj se je vršila 2. seja štaj. deželnega zbora. Začetkom seje so se

prečitali mnogoštevilni predlogi in interpelacije. Predlog za upeljavo splošne in enake volilne pravice so poleg socialistov vložili tudi spodnještaj. klerikalci. Nadalje so vloženi 4 predlogi od nemških in slov. poslancev glede podpor po raznih njivah, suši, toči, povodnih itd. Nemški klerikalci so vložili predlog za obvezno upeljavo zavarov. proti ujmam, za kar bi se naj ustanovil deželni zavod; od iste strani se je tudi vložil predlog, naj bi se zabranilo mladim ljudem do gotove starosti iti z dežele v mesto.

Ko se je prečitala interpelacija dež. posl. dr. Kukovca o razmerah na slov. okoliški šoli v Celju in se je pokazalo, da so jo podpisali socialisti, je nastalo med nemškimi nacionalci in klerikalci veliko razburjenje. Bognedaj, da bi klerikalci, ki vendar morajo dobro poznati razmere na tej šoli, z dr. Kukovcem vred zahtevali sanacijo škandaloznih razmer, važnejše se jim je zdelo napadati dr. Kukovca za to, da je dobil podpise za svojo interpelacijo (potrebni so trije) pri socialistih mesto pri rodnih bratih! Seveda če bi bil dr. Kukovec iskal podpise pri klerikalcih, odklonili bi bili podpise. To je moral dr. Kukovec z gotovostjo sklepati iz postopanja klerikalcev izza prve seje dež. zbora. Podali so na lastno pest izjavo glede samonemške otvoritve dež. zbora, kar so že pred sejo sklenili. Pokazali so s tem, da jim ni za skupen nastop niti v odločno skupino narodnih vprašanjih.

Nato so se vršile volitve v odseke. V finančni odsek sta izvoljena izmed klerikalcev dr. Korošec in dr. Verstovšek; v šolski odsek Ozmec in Vrečko; v peticijski odsek Terlav in Meško (!); v posebni odsek za deželne kulturne zadeve Pišek in Horvatek; v posebni odsek za razne občinske zadeve dr. Benkovič in dr. Jankovič. Kakor se vidi, so klerikalci dobro razdelili svoje močake. Volitve v deželni odbor se vrše prih. sredo; izvoljen bo de vendar za slov. odbornika posl. R. o b i č; dr. Korošcu je grozdje vendar prekislilo.

Dr. Link je predlagal, naj se izroči računski zaključek za l. 1908 in proračun za l. 1910 finančnemu odseku. Posl. Resel se je temu upiral, rekoč, da deželni zbor vendar ne more poprej razpravljati o proračunu kakor ve kolikšna bo podpora države. Reslov tozadevni predlog ni prišel do razprave.

Klerikalni „Slovanski klub“ si je izvolil dr. Korošca za predsednika, Roškarja za podpredsednika. K otvoritvi dež. zbora se je pripeljal tudi mariborski škof. Poslanci km. zv. so baje poslali posebno deputacijo, da se mu je poklonila. Seveda je bil Roškar zraven. Škoda, da se je gospod dr. Napotnik tako hitro odstranil; bi vsaj videli, ali bi dr. Koroščevi izjavi ploskal ali ne!

Na dnevnem redu za 3. sejo dež. zbora dne 21. sept. stoji poročilo dež. odbora glede novih zgradb in preložitve okrajnih cest v prih. 10 letih in poročilo deželnega odbora o dovolitvi visokih obč. doklad nekaterim občinam (Bolehnečice 155%, Globoko 158% in nekatere druge). Vsa poročala se bodo odkazala tozadevnim odsekom.

Iz drugih deželnih zborov.

V solnograškem je bil sprejet nujni predlog posl. Stözlza in tov. za uzakonitev določila, da velja na

*) Alldeutscher Atlas [na ovitku].

Solnograškem le nemščina za uradni in deželni jezik. — V dalmatinskem deželnem zboru so prisegli hrvaški poslanci s pristavkom „hrvatskemu kralju“. Posl. Bianchini interpelira zaradi gradnje železnice Bagojno-Aržano in Bribudič-Knin.

Drobne politične novice.

Skupni ministerski svet se danes znova posvetuje o skupnem drž. proračunu. Kakor se sliši, se hočeta obe vladi z vojno upravo glede ogromnih vojaških izdatkov (za Bosno in nove vojne ladije) vendarle sporazumeti, ker je vojna uprava svoje zahteve zmanjšala.

Veleizdajniki na Tirolskem. 16. sept. so v Tridentu zopet zaprli več oseb zaradi znane veleizdajniške afere, med drugimi predsednika italj. plan. društva Larchera.

Urejenje bosansko-srbske meje ob Drini. Pri posvetovanjih avstr.-srbske komisije v Ložnici, ki se pečajo z urejenjem bosansko-srbske meje ob Drini, so se pokazale take težave, da je Srbija predlagala, naj bi se stvar predložila mednarodni komisiji.

Španska aneksija v Afriki. Po vesteh iz Pariza namerava Španija zasesti pokrajino za Melillo. Ako Španija ta namen izvede, utegne nastati mednarodna kriza.

Odneva kronika.

Četrtilijonski dar, katerega nabirajo Čehi za Narodno jednoto pošumavsko, je dosegel svoto 100.914 K 22 vin. Slovenci, mislite na 1000x200 v prid Ciril-Methodovi družbi!

Vpisovanje čeških šolskih otrok na Dunaju. V 10. okr. na Dunaju se je vpisalo v češko ljudsko šolo 850 otrok. Več stotin so jih morali vsled pomanjkanja prostora odkloniti. „Union“ poroča, da so češki stariši, katerih otroci niso mogli biti sprejeti, odhajali s solznimi očmi. V Pragi pa vzdržuje češka mestna občina za 1.800 nemških otrok 8 ljudskih in 2 meščanski šoli!

Srbski prestolonaslednik Aleksander gre v jesen v Bonn študirat politiko.

Dalmatinski poslanci hrvatske stranke prava so v svojo prisego upeli stavek „in hrvatskemu kralju“. „Narlist“ v Zadru, glasilo deželnozborske večine, piše, da bo hitro mogoče združiti Dalmacijo z Hrvatskim v eno pravno telo. (?)

Statistika kolere v Petrogradu. Od 7. sept. 1908 do 7. sept. 1909 je obolelo v Petrogradu vsega skupaj 14835 oseb na kolero; umrlo jih je 6769. — Najhuše je bolezen razsajala lanskega oktobra, ko je zbolelo po 412 oseb vsak dan. Čez 85% bolnikov je pripadalo dalavskemu stanu.

Peary proti Cooku. Nekemu zastopniku „Associated Press“ se je izjavil Peary: Jaz sem edini človek, ki je dosegel severni tečaj. Pripravljen sem, da to dokazem. Odklanjam pa, da bi se spuščal v podrobnosti. Te bodo pozneje obelodanjene. Prepričal sem se, da Cook ni bil na tečaju in imam dokaze za to. Sedaj se ne morem izjaviti, kajti ravno ti podatki bi lahko služili protivnikom, da mi odvzamejo prednost.

Kako se s tatovi občuje. Na črni deski v kopališču Sellin ob Baltskem morju je to le napisano: „Oni gospod, ki mi je danes v kopališču vzel listnico, denarnico in uro z starim pečatnim prstanom vred, se prav uljudno prosi, da mi vrne prstan, ki nima nikake vrednosti, — nefrankirano. Tudi bi bil zelo hvaležen, ako bi mi izročil ključke iz denarnice. Da bi se mi vrnila ura, pač ne smem misliti? General von Oertzen.“

Rusi za Gajev dom v Krapini. General Volodimirov je poslal iz Petrograda v imenu društva „Slovenska vzajemnost“ za Gajev dom v Krapini 300 K s pristavkom, da dobi društvo šest delnic. Zanimivo je da so to vsoto zložili sami ruski odličnjaki: predsednik dume, Homjakov, člani dume grof Bobrinjsky, Maklakov, Miljukov in Či-

hačev, nadalje nekateri člani društva „Sl. vzaj.“ in nekateri potrograjski Poljaki.

Manevri na Moravskem. Po nemških listih je bilo čitati, da se odločilne bitke ni udeležila konjeniška divizija nadvojvode Frana Salvatorja, ker so se nadvojvodi smilili vojaki in konji, češ, da so bili skrajno spehani. Seveda je prišla resnica kmalu na dan. — Kavalerijska divizija nadvojvode Frana Salvatorja je bila popolnoma izolirana, razbita in ujeta — tako je reklo maneversko razsodišče in vsled tega se ta divizija ni več smela udeležiti bitke.

Ljutijo se abiturijenti gimnazije v Also-Kubinu na Ogrskem, ker jih je pri naknadnih izpitih izmed 25 padlo 24. Izmed teh jih mora sedaj v oktobru 15 med vojake — na tri leta. — Proti vladnemu komisarju, ki je vodil izpite, so demonstrirali inžandarmarija ga je morala braniti.

Druga železniška proga v Zemun. Minister Kossuth je dobil svoj čas od ogrskega parlamenta dovoljenje, da zida drugo železniško progo iz Budimpešte v Zemun. Sedaj pa je vojna uprava pritislila na vlado, da se bode že prih. spomlad začela ta proga iz strateških ozirov graditi.

Varnostne razmere v vzhodni Aziji. Ruski naseljenci v vstočni Sibiriji kar trumoma zapuščajo svoja selišča, ker se boje oboroževanja Japoncev in Kitajcev. Vrh tega jih neprestano napadajo Tunguzi. Ti napadi so zlasti pogosti ob reki Ussuri in na mandžurski meji. Celo v okolici Vladivostoka so se primerili enaki slučaji. Tunguzi pobijajo ljudi, odnesejo denar in odženejo živino.

Važne zakonske osnove v ruski dum. V jesenskem zasedanju ruske dume bode vložen zakonski načrt o zavarovanju delavcev v slučaju nezgod in o vstopu žen v službo vladnih uradnikov.

Štajerske novice.

Skupno postopanje Slovencev v dež. zboru. Dr. V. Kukovec je na javnem shodu v Središču izjavil, da bode rad podpiral klerikalce v vseh narodnih in gospodarskih vprašanjih. Ta govor je bil objavljen in se je moral smatrati kot klerikalcem znan. Kljub temu je „Slov. Gospodar“ že pred otvoritvo deželnega zbora pretekli četrtek izjavil, da ne mara skupnosti z dr. Kukovcem niti v narodnih vprašanjih. Glede pozdrava namestnika in glavarja so potem klerikalci res zahrbtno na svojo pest nastopili. Da bode se dr. Kukovec v tem položaju ponižal klerikalce česa prositi, pač ne bode nikdo zahteval. Če zdaj klerikalci psujejo, da je dobil dr. Kukovec podpise v zadevi celjske okoliške šole od socijalnih demokratov, kdo jim je kriv? S svojim postopanjem so se klerikalci sami izključili od skupnega nastopa z dr. Kukovcem. Če so to za slovenski narod važno zadevo podpirali socijalni demokrati, jim moramo biti le hvaležni.

Da je socijalistom stvar resno pri pri srcu — če že ne iz nacionalnih, pa gotovo iz humanitarnih vzrokov — kaže daljši dopis o žalostnih razmerah na celjski okoliški šoli v graškem „Arbeiterwille“. Sicer sta pa gg. Horvatek in Resel izvoljena s pomočjo slovenskih glasov in je torej njena dolžnost, da podpirata slov. kulturne težnje. Kakor se bode kmalu pokazalo, bodo iskali slovenski klerikalci sami kmalu podporo socijalnih demokratov v Gradcu, kakor so jo celi čas opozicije zoper Bienerttha iskali na Dunaju. Pomoč za dobro stvar se vzame, kjer se dobi. Vseh dni še tudi ni konec in če klerikalci žele skupno delo, se bode to uvaževalo.

Razveljavljena rzsodba. Vsled stališča celjske policije, ki nobenega izrednika izza lanskega 20. sept. ni ovadila, morali so slovenski meščani sami vlagati ovadbe. Vložil jih je v

imenu Slovencev večinoma dr. V. Kukovec. Da so bile stvarne, pokazalo se je z obsodbami več izrednikov: Mehlsacka, Derganca, Gajšeka, Hrena. Da bi se pa ugnalo drž. pravdnika, so sklenili vsi ovadenci vložiti tožbe za razžaljenja časti zoper dr. V. Kukovca in V. Spindlerja. Ker je dr. Kukovec smatral pod častjo zagovarjati se, se je izrekla zamudna sodba in se je spoznalo pri razpravi 19. maja v odsotnosti dr. Kukovca na globo 200 kron. Vsi nemški listi od „Deutsche Wacht“ do „Štajerca“ so zmagoslavno zavriskali. Mariborska klerikalna „Straža“ je kot narodno glasilo smatrala primernim, da je s to rzsodbo agitirala zoper dr. Kukovca pri volitvah v dež. zbor. Kaplani so volilce izrecno begali, da je volitev dr. Kukovca vsled te sodbe neveljavna. Veselje Nemcev in slovenskih klerikalcev pa ni bilo trajno. C. kr. okrožno sodišče je sedaj rzsodbo razveljavilo zaradi ničnosti postopka.

„Slovenec“ in — „Štajerc“. Ptujski „Štajerc“, gotovo list, katerega z zaničevanjem prezira vsak Slovenec, ponatisuje „Slovenčev“ pamflet na septemberske žrtve v Ljubljani. To je najboljšo merilo, kako nizko so padli klerikalci na Slovenskem v svoji strankarski strasti in svojem mrzličnem hrepenenju, da bi se zopet prikupili Nemcem in vladi kakor v Beckovih časih. . . .

Varnostne razmere v Celju. Prišli smo v našem ljubem celjskem mestu srečno tako daleč, da te čaka za vsakim ogrom kak nemški ponočnjak in te napade, akole spregovoriš slovenski. Zlasti zanimiva je bila v tem oziru noč od četrtega na petek. Po graški cesti, Grabnu in Rotovski ulici so se vršile prave bitke; policija trdi, da jo je skupil od nekega Hrvata zlasti znani avskultant P. v pretepu na oglu Graške ceste in Grabna. Skoraj vsako noč odmevajo po mestu kllici „kroatische Schweine“, „windische Hunde“ in kar je še takih dokazil kulture celjskih akademčno izobraženih ponočnjakov. Na Ringu je pred dvema dnevoma napadel dva Slovence, ki sta došla po noči domu in se pri hišnih vratih pogovarjala, znani nemški pretepač, ki je bil po obrazu črno namazan, da se ga ne bi spoznalo. Neverjetno! Človek živi v Celju kakor kje v Abrucih ali Kalabriji. Da take razmere ne morejo vabiti tujecev v naše mesto, je pač jasno. O ulogi policije v vseh teh zadevah pa niti ne govorimo. Saj je že itak znano, kaj bi povedali.

S „Südmarknimeni“ 2 tisoč kronami se še vedno napihuje Linhart v „Štajercu“. Da presegajo slovenske zbirke v prid nesrečnim posestnikom v Slov. gorinah daleč nemško „Štajerčevo“ zbirko, tega ne pove. Od človeka Linhartovega kova sicer kaj takega niti ne moremo pričakovati. Da se bode pa izkazalo, da je „Südm.“ 2 tisoč kron razdeljenih res med slovenske kmete in ne med nemčurje, naj priobči Linhart imenik podpirancev!

„Celjski Sokol“ naznanja, da bo prva vaja ženskega oddeika v nedeljo, dne 19. t. m. ob 10. uri dopoldne. Telovadba gojencev se vrši vsako sredo in soboto od 5. do 6. ure.

Slovenska gimnazija v Celju. V I. razred je sprejetih vsega skupaj 62 učencev. Vsled tega se bode napravila vsprejeda. Vprašanje, kdo bo imenovan za vodjo tega zavoda, še vedno ni rešeno. Pričakujemo, da se bode naučna uprava ozirala na opravilne zahteve Slovencev.

Dekliško ljudsko šolo v Celju je sprejetih okrog 500 učenk. Mnogo deklic iz Ostrožnega in Šmarjete je izostalo; šle so torej v nemško dekliško šolo. — Šolski vrtec se je preselil

zaradi pomanjkanja prostora v Kmeclovo hišo na Grabnu.

Češki krožek „Lipa“ v Celju priredi jutri 1. prijeteljski sestanek ob 4. uri pop. v „Skalni kleti“. Na programu so recitacije najboljših čeških pesnikov in godbene točke.

Celjske in okoliške Slovence še enkrat vabimo na vinsko trgatvijo ki jo priredi „Bralno društvo v Gaberju“ v narodni gostilni g. Jož. Koštomaja v Spodnji Hudinji. Začetek ob 5. uri popoldne. Na veselo svidenje.

Iz Gaberja. Od mnogih strani se slišijo pritožbe, kakšen red vlada v Gaberjih glede avtomobilov. Skoraj v vsakem kraju so že nabite tablice ob cestah: „Automobili, počasi voziti!“, samo v našem Gaberju še tega naša občina ni preskrbela. Vendar bi bila nujna potreba. Avtomobili se vozijo skoz Gaberje, kjer je vedno polno občinstva in vozov, s takšno naglico, da bi se lahko pripetile velike nesreče. Pozivljamo slavno občino, naj v tem oziru potrebno ukrene. Gaberčan.

Jutri na Breg k vinski trgatvi, ki jo priredi pripravljalni odbor za ustanovitev Ciril-Methodove podružnice na Bregu. Kakor smo že poročali, je spored jako zanimiv, nazobali se bomo finega bizeljskega grozdja, poskusili bomo srečo pri Ciril-Methodovem srečolovu, poslušali bomo izvajanja tamb. zbora „Slov. del. podp. društva“ i. t. d. Narodna dolžnost nas veže, da pohitimo jutri na Breg, da pomagamo postaviti temeljni kamen novi braniteljski slovenskega ljudstva — Ciril-Methodovi podružnici. V slučaju slabega vremena se veselica vrši v notranjih prostorih gostilne Radej. — Opozorjamo, da je začetek ob 2. uri popoldne.

Z dežele se nam piše: Kadar koli pridem v Celje, nakupim vse svoje potrebščine v narodnih trgovinah, kjer sem tudi skoraj brez izjeme solidno in točno postrežen. Krepčat sem se tudi vedno hodil v „Narodni dom“, ker smatram tega kot zbirališče in zavetišče Slovencev — a žalibog, postrežba je v zadnjem času taka, da zaposleno osebje naravnost odganja ljudi iz gostilne. O priliki zadnje slavnosti sem si trikrat naročil večerjo, in ko je še po tretjem naročilu nisem dobil, sem šel osebno v kuhinjo — a tudi tako nisem dobil ničesar. Človek, ki pride iz južnega kota Štajerske, seveda ves utrujen, in se tako postopa z njim, smatra tako ravnanje za narodni škandal, kateremu pa se lahko odpomore, ako bi se zapovedujoči gospodje malo ganili.

Kako spoštuje vlada slovenski jezik. Od nekod se nam piše: V naših gostilnah in trgovinah se prodaja slatinska kislá voda v steklenicah s samo nemškimi etiketami. Ko sem pred kratkim potoval po Hrvaškem in prišel v neko gostilno, opazim na mizi v svoje veliko začudenje steklenico slatinske vode z etiketo v lepi pravilni hrvaščini. Prodaja slatinske vode je v deželni upravi, voda sama izvira na slovenskem ozemlju štajerskem, zaradi tega pač smemo brez posebne prošnje zahtevati, da pride slatinska kislá voda tudi v steklenicah s slovenskimi etiketami v razprodajo.

II. narodna zbirka spodnještajerskih Slovencev. Jutri in v pondeljek bodo pobirali po celem Spodnještajerskem za drugo narodno zbirko. Spodnještajerski Slovenci! Sprejmite nabirateljice in nabiratelje prijazno, kajti žrtvujejo se isti in ni jim posebno prijetno hoditi od hiše do hiše pobirati darove. Boljše je, da se dá malo, a isto od srca, kot kaj več a z nevoljnim obrazom.

Narodni gospodar.

O plavljenju v gornjegrajskem okraju.

Prebivalci gornjegrajskega okraja se poleg živinoreje najbolj pečajo z gozdarstvom in uporabo lesa. Posekan les se razdeli na hlode (platanice) 4 m dolgosti, spravi po drčah do vode in od tam plavi do posameznih žag, kjer se zreže v razno lesno blago, katerega splavarji (flosarji) izvozijo po vodi največ na Hrvaško in v Srbijo.

Za plavljenje lesa so po gozdarski postavi, oziroma cesarskem patentu z dne 3. dec. 1852, št. 250. drž. zak. v točkah 24—43 posebni predpisi, ki se mnogo pečajo z oškodbami raznih na vodi se nahajajočih objektov. Vsako tretje leto se jezovi, mosti in varnostne gradbe ob bregovih rek in potokov po posebni plavni komisiji pod vodstvom c. kr. politične ekspoziture preiščejo in popišejo. Od zadnje take komisije leta 1907. še menda dotični zapisnik zdaj ni končan in tudi takrat zabeležene poškodbe niso popravljene.

Za plavljenje lesa mora vsak podjetnik prositi c. kr. polit. ekspozituro v Mozirju za dovoljenje in je odgovoren za povzročeno škodo. Ker ima knezošk. fijska grajščina v Gornjem gradu največ lesa, uživa pri plavljenju neko predpravo. Ako pri primerni vodi ne splavi svojega lesa, se lahko pripeti, da drugi lastniki lesa pri naglem padanju vode ne morejo spraviti svojega lesa naprej. Navadno pač tudi tisti, ki ima največ lesa in še povrhu debelega, napravijo ob rekah in potokih največ škodo. Tako so nastale razmere, da se grajščina z drugimi plavarji največkrat ne more sporazumeti glede plava kakor tudi po plavljenju nastalih škod.

Da bi se v tem oziru doseglo kako boljše sporazumljenje glede odškodnin, je c. kr. politična ekspozitura v Mozirju s pozivom z dne 11. avg. 1909 št. 55 poklicala vse interesente, katerih je nad 90, v Mozirje dne 28. avgusta na razgovor. Dotično vabilo na posameznike se glasi med drugim: „Vi ste skupno z mnogimi prosili za podelitev plavne koncesije prosili. Ker pa je plav lesa na mnogih ali enakih progah tako dolgo nedopustljiva, dokler se v smislu postave gotovi red ne napravi in ker se mora vže pri podelitvi koncesije izreči, katere zgradbe da se napraviti morajo in kako da se naj stroški razdelijo, vrši se zaradi tega turradno ustmena razprava itd.“

Določeni dan se je zbralo v Mozirju okoli 60 interesentov, katerim je vodja c. kr. politične ekspoziture gosp. dr. Hohl predlagal sledeče:

„1. Plavski podjetniki se razdelijo v 5 skupin in sicer na plavne proge: 1. Savinja pričevis nad mostom v Solčavi vstevši do mosta v Ljubnem; 2. Savinja od vstevši mosta v Ljubnem do izteka Drete v Savinju pri Vrbovcu; 3. Savinja od izliva Drete v Vrbovcu do okrajne meje pri Letušu; 4. Drete od brvi pri mlinu Matija Kotnik p. d. Sedelšek v Novi Štifi do vstevši okrajnega mosta v Kropi; 5. Drete od okr. mosta v Kropi do izliva Drete v Savinju.“

2. Plavski podjetniki, kateri v resnici na jedni imenovanih prog. plav izvršujejo, tvorijo eno skupino (konkurenco), katera mora od oblasti predpisane ali pa po zastopnikih prostovoljno prevzete vodne zgradbe ali pa izvršitev drugih v denarni vrednosti potrebnih del skupno izvršiti in vsled plavi povzročeno škodo skupno poravnati.

3. Delavnost teh 5 skupin se ne razteza na stranske potoke in mlinske struge Drete in Savinje. — Plavne zgradbe ali dela, katere izrecno in izključno le enemu plavskemu opravičencu služijo, ne spadajo v poslovanje skupine (konkurence); ravnotako ne povrnejo škode, katera se je dokazano nalašč ali pa vsled velike malomarnosti plavskega opravičenca ali pa njegovega osebja povzročila.

4. Neglede na to izjemo, se ne bode pri vsaki plavski konkurenci (sku-

pini) na to gledalo, kdo da je v posameznih slučajih plavske obrežne ali druge varstvene zgradbe napravil ali pa škodo povzročil. Vsi plavski podjetniki ene skupine predstavljajo nasproti oblasti in tretji osebi eno osebo za plavno dobo in še dalje, dokler se v tej dobi nastale skupne zadeve ne rešijo.

5. Zastopstvo vseh 5 skupin ima oskrbnitvo knezoškofijskih grajščin v Ljubljani z ozirom na to, da največ lesa in na najdaljši prog. plavi in ker tudi predplavno pravico izvršuje.

Ona ima v imenu vseh plavskih skupin potrebne zgradbe izvršiti, potrebne odškodnine plačevati, obračune izvršiti in zastopa skupine (konkurenco) nasproti oblasti in tretji osebi.

Ona ne rabi nobenega nadaljnega pooblastila.

Ona mora interese plavskih udeležencev dobro zastopati. Ako oskrbnitvo zastopstvo odloži, kar pa se more le na podlagi važnega vzroka in šele koncem računskega leta zgoditi, tako se mora to politični ekspozituri naznaniti, katera potem za provizorično zastopstvo skrbi, dokler plavski podjetniki vsake skupine po številu glav preračunjeni relativni višini glasov novega zastopnika ne imenujejo.

6. Skupni stroški vsake skupine vstevši absolutno potrebni upravni stroški morajo se koncem leta in sicer 1. decembra 1910 in 1. decembra 1911 v skupni račun sestaviti in na vse plavske podjetnike, kateri so v tej dobi na dotični vodni prog. resnično plavili, po številu in dolgosti vsake posamezne plavi razdeliti.

7. Vsakemu plavskemu podjetniku v vsaki skupini se mora koncem leta skupni račun izročiti, iz katerega so skupni stroški in stroški deležev vseh plavskih podjetnikov taiste skupine razvidni.

8. Vsak plavski podjetnik mora na njega odpadli del stroškov tekom 8 dni po prejemu obračuna pri zastopstvu skupine plačati, ako se v taistem obroku ni ravnotam ugovor proti obračunu vložil, v kateri zadevi potem razsodišče konečno razsodi.

9. Pravomočno predpisani zneski se morejo od zastopnika konkurence civilnopravnim potom iztirjati pustiti in se lahko porabijo tudi oblastveno položene kavcije, ako se jih ni v smislu državnega gozdnega zakona porabilo ali pa se ne bodo porabile.

10. Razsodišče obstoji iz dveh razsodnikov, od katerih imenuje enega konkurenca, enega pa plavski udeleženeec, kateri je pritožbo vložil, in iz enega načelnika, katerega imenujeta razsodnika. Ako se razsodnika pri izvolitvi načelnika ne zedinita, ga imenuje politična ekspozitura.

11. Načelnik vodi obravnavo, in glasuje šele takrat, ako se razsodnika ne moreta zediniti. V tem slučaju je od njega imenovana številka prava, ali on ne sme čez številko razsodnika iti.

12. Vsaki plavski udeleženeec mora položiti kavcijo, katere visokost bode c. kr. politična ekspozitura v koncesiji določila. To kavcijo je pri c. kr. politični ekspozituri položiti in da se lažje realizira, se jo naj položi v gotovini ali pa v vložni knjigi kakšnega denarnega zavoda iz tukajšnjega okraja.

V gotovini položene zneske mora ekspozitura takoj plodonosno naložiti. Ekspozitura je tudi opravičena iz kavcij zastopstvom konkurence (skupin) predplačila dovoliti.

Neporabljene kavcije povrnejo se šele po preteku plavne dobe.

13. Ako je plavna skupina (konkurenca) tudi povrneš škodo, katera se je nalašč ali vsled velike malomarnosti povzročila, prevzela, ima pravico civilnopravnim potom proti povzročiteljem postopati.

Da morejo napraviti konkurenco pravilni obračun, bode ekspozitura konkurencom pravočasno vsako naznanilo plavi plavičarjev naznanila.

14. Konkurenca lahko pusti te napovedi po c. kr. ekspozituri preiskati, pa je tudi drugače opravičena pomoč oblastev v njihovem delokrogu nasproti posameznim plavskim podjetnikom kakor tudi tretjim osebam zahtevati.

15. Delovanje plavne konkurence prične s 15. sep. 1909.

Plavske varnostne zgradbe in plavske ukrenitve, o katerih se je že pred tem časom pravomočno razsodilo, in povrnitve škod, katere so do te dobe nastale, ne spadajo v delokrog konkurence.

Zbrani plavarji pa niso bili z vsemi določbami zadovoljni. Sklicali so zborovanje v gostilno hotel Avstrija ter po večurnem posvetovanju sprejeli §§ 3—4, 6—10, 12—14 nespremenjene, drugače pa predlagajo sledeče izpremembe:

§ 1. Namesto 5 skupin se naj napravijo 4 skupine tako-le:

1.) skupina nad mostom v Solčavi do mosta v Ljubnem,

2.) skupina od mosta v Ljubnem do Pobreškega jezca,

3.) skupina od Pobreškega jezca do Vrbovca,

4.) skupina od Vrbovca do meje v Letušu.

Kako se je ta točka izpremenila, je videti, da so bili Savinjčani v večini, ker so izpustili Dreto. Plav napravi ravno na Dreti največ škodo, ker je tam največ jezov in vodnih naprav ter najbolj rodovitna zemlja ob bregovih Drete, dočim je ob Savinji skoraj povsod prodat svet in veliko manj jezov ter drugih naprav.

K § 2. Škodo, katero povzroči plavni les, naj plača dotična stranka sama; le v slučaju, da se povzročitelj škode ne more dognati, potem plača dotična konkurenca škodo. Enako plača konkurenca tedaj škodo, ako nastala povodenj v zvezi z lesom povzroči škodo. Škodo ima ceniti odsek iz dotične skupine.

K § 5. Zastopstvo vseh 4 skupin na Savinji prevzamejo skupine same takoj, ko poteče predplavna doba (6 tednov) grajščine Gornji grad. Istotako mora občina Gornji grad vso med časom predplavne pravice povzročeno škodo sama poravnati.

Po preteku predplavne pravice grajščine Gornji grad imajo načelniki skupin pravico si morebitno povzročeno škodo pregledati.

Škodo, katera se je po preteku predplavne pravice povzročila, trpijo konkurenca same. Ako pa bode grajščina Gornji grad po preteku predplavne pravice plavila, potem mora ona tudi konkurenci Savinje pripadati. Po dobi predplavne pravice pa sme grajščina Gornji grad le s sporazumljenjem konkurence plaviti. Predplavna pravica za grajščino Gornji grad naj ostane kakor dosedaj: od 15. marca do 20. aprila vsakega leta. Drugo se odkloni.

K § 12. Za vsakih 1000 platanic se naj položi 5 kron.

K § 15. Vsaka konkurenca si izvoli dva zastopnika.

Vse te predlagane izpremembe je c. kr. polit. ekspozitura odklonila, na kar ni nikdo navzočih plavarjev zapisnika podpisal.

Glede škode, katera se napravi pri plavu, je treba velike previdnosti in izkušnje. Ni vseeno, ako se plavi dolg ali kratek, tenek ali debel les v mali ali večji vodi ter v kakšnem vremenu. Pri tem seve odločuje tudi število plavljenega lesa.

Doslej je plavila grajščina najdebelejši les, katerega nese samo velika voda, ter napravila navadno največjo škodo.

Ker „Narodna stranka“ zaslednje vsako gospodarsko stremljenje prebivalcev, prinašamo ta članek v poučno svrhu in pričakujemo, da se bodo udeleženci in veščaki oglasili, da se za gornjegrajski okraj to pereče vprašanje v prid vseh povoljno reši. Naši predali so na razpolaganje.

Povdarjamo pa, naj se udeleženci dobro posvetujejo, da ne bodo imeli morda v korist grajščine škodo drugi. Grajščina plavi na leto okoli 65.000 m³ drobnega lesa za predplavno pravico grajščine.

Sedaj imajo besedo udeleženci plava.

XXVII. Poročilo o rasti hmelja in njega kupčiji v drugih krajih.

„Hamburger Nachrichten“ z dne 15. tm. pišejo sledeče: Množina letos

pridelanega hmelja bode precej manjša od lanske. Letos se bode pridelalo približno 1.050.000 starih stotov, lani pa 2.050.000, trgovski krogi računijo, da dobi Nemčija letos 190.000 stotov, ko je lani pridelala 527.000 stotov. Letošnja množina hmeljskega pridelka je torej od leta 1882 najmanjša in je veliko manjša od vsakoletne vporabe hmelja v obče, katero računimo na okroglo 1.700.000 starih stotov. Leta 1882 smo imeli prav visoke cene; 50 kg hmelja plačalo se je po 400—500 mark — letošnje cene pa so le srednje in znašajo za Hallertauski hmelj od 145 do 175 Mark. To razliko med cenami letošnjega leta in leta 1882 povzročijo hmelj, katerega imajo pivovarne nakupičnega od lanskega leta. (Časopis „Hamburger Nachrichten“ pošilja Hm. dr. v Zalcu Jakob Janič, grajščak v Freienbergu pri Celju, za kar mu bodi izrečena najboljša zahvala.

Vabi se k ustanovnemu občnemu zboru hotelske delniške družbe „Triglav“ v Ljubljani, kateri se vrši dne 26. septembra 1909 ob 11. uri dopoldne v Grand hotel „Triglav“ v Bohinjski Bistrici z nastopnim dnevnim redom: 1. Poročilo koncesionarjev; a) račun o ustanovnih stroških; b) potrdilo o uplačani glavnici v znesku 100.000 K; c) poročilo o pridobitvi hotela „Triglav“; 2. Ustanovitev hotelske delniške družbe „Triglav“ na podlagi od vlade odobrenih pravil; 3. Volitev upravnega in nadzornega sveta; 4. Nakup poslopij in zemljišč pri hotelu „Triglav“ in ob Bohinjskem jezeru in hotelske opravke. 5. Izdaja druge emisije v znesku 100.000 K; 6. Eventualni naveti. — V Ljubljani, dne 15. septembra 1909. Dr. Vinko Gregorič l. r. Ivan Hribar l. r. Aleksander Hndovernik l. r.

Dopisi.

Telovadni odsek „Orle“.

Po čeških kakor tudi po slovenskih deželah so začeli klerikalci ustanavljati telovadne odseke na rimsko-katoliški podlagi, katere imenujejo „Orle“. Na tak način je za dobro katoliško ljudstvo ne le z duhovnimi vajami, ampak tudi s telesnimi preskrbljeno, kar pomeni košček „klerikalizma“. Toda klerikalci so se prenašli s svojim opičarjenjem po Sokolih, kar le škoduje prospevanju njih telovadnih odsekov. Ali bi ne bilo veliko bolje, ko bi klerikalci poimenovali svojo telovadno organizacijo po ljubeznjivi živalici, ki ljubi temo kakor klerikalci in samo ponoči srfota iz svojega dnupla ter je zelo podobna zavrženemu angelu Luciferju, kakor se namreč slika, po štirinožcu netopirju kakor pa po orlu, ki ljubi svetlobo. Pozdrav „nazdar!“ ni primeren za klerikalne telovadce netopiraše. Kdo drug pa pozdravlja netopirja na njegovih ponočnih izletih tako mlo in prisrčno kakor ptica čuk s svojim otožnim: čuk! čuk! čuk! Vendar pozdrav bodi dvozložna beseda, recimo: „čukac!“, ker ušesom bolj prilaga in je bolj praktičen. Netopirska uniforma bodi črna; kajti črna barva je barva klerikalizma. Na hrbtu in na čepici bodi znak netopirja, na prsih naj se nosi škapulir in pas bodi kapucinski motvoz. — Predstavite si sedaj telesne vaje „Netopirja“ na farovškem vrtu po duhovnih vajah v cerkvi. Župnik kot voditelj netopirašev je obenem predtelovadec moškega odseka „Netopirja“; njegova kuharica je pa voditeljica netopirašic ter obenem tudi predtelovadi ženskemu odseku „Netopirja“. Župnik in njegova kuharica vodita radi obilne tolšče le takoimenovane proste vaje, vratolomne pa kaplan in prva farovška dekla, ker še sta dosti vitkega stasa. In živahen dekanjski zlet netopirašev in netopirašic! Dekan kot voditelj dekanjskega netopirja v netopirski uniformi jaha na črni kobili, urnobesno pozdravljen od netopirašev s sladkopolim: čukac! čukac! čukac!, dočim defilirajo pred dekanovo kuharico kot nadvoditeljico ženskega odseka dekanjskega „Netopirja“, katera ima prekrasno netopirsko uniformo, netopirašice cele dekanije ter veselo in pobožno prepjevajo netopirske pesmi-koračnice. — Kako bo dalje, si lahko vsak sam misli. Netopir, čukac!

„Narodna založba v Celju“

registrovana zadruga z omejeno zavezo

priporoča iz svoje zaloge:

„Knjižnica Narodne založbe v Celju“
I. zvezek.

Vsebina: Gogolj, **Strašno maščevanje**.
Poslovenil J. A. Glonar. — Gogolj, **Nos**.
Poslovenil Gregorij. (106 strani).
Cena okusno broširanemu izvodu 80 v,
po pošti 90 v.

„Uvod v narodno
gospodarstvo“.

Po Maurice Blockovi knjigi
„Petit manuel d' economie
pratique“, uredil dr. Vekoslav
Kukovec (160 strani). Cena
1 K, po pošti 1 K 10 vin.

Nadalje imamo še precej izvodov

„Kmetškega koledarja za l. 1909“

s celo vrsto izbornih gospodarskih člankov, katerega dajemo c. društvom,
zavodom in knjižnicam po posebno znižanih cenah, knjižnicam tudi
zastonj proti povrnitvi poštne.

Največja in najcenejša izber
zaročnik in različnih drugih zlatih, double itd.
uhanov, verižic, zapestnic in sploh vsakovrstne zlatnine in srebrnine.

Pozor! Predno si kupite uro,
oglejte si moje veli-
kanske zalogo pravih švicarskih zla-
tih, srebrnih, nikelnastih in stenskih ur,
budilk, verižic, toplomerov, očal, daljno-
gledov itd. — vse po najnižjih cenah.

Naročite **cenike**, katere razpošiljam zastonj
in poštne prosto. Popravila izborna in točna.

Rafael Salmič
v Celju, „Narodni dom“.

Darujte za Nar. sklad!

Sprejema zavarovanja člove-
škega življenja po najrazno-
vrstnejših kombinacijah pod
tako ugodnimi pogoji, ko nobe-
na druga zavarovalnica. Zlasti
je ugodno zavarovanje za do-
živetje in smrt z manjšajočimi
se vplačili.

Vsak član ima po preteku
petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi

Rezervni fond: 44.437.036 01 K. Izplačane odškodnine in kapitalije
98.323.486 35 K. — Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše
države z vseskozi slovansko-narodno upravo. — Vsa pojasnila daje:
Generalni zastop v Ljubljani, čigar pisarne so v lastnej bančnej hiši
v Gosposki ulici šte. 12. 261 32-16

Zavaruje poslopja in premič-
nine proti požarnim škodam
po najnižjih cenah. — Škode
cenjuje takoj in najkulantneje.
Uživa najboljši sloves, koder
posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička
izdatne podpore v narodne in
občnokoristne namene.

Razširjajte napredna časopisa „Nar. Dnevnik“ in Nar. List“.

Poštne hran. račun št. 54.366.
Telefon št. 48.

„LASTNI DOM“

Pisarna je v Celju,
Rotovške ulice št. 12

Uradije se vsak dan
razun nedelj in praz-
nikov od 8.—12. ure
dopoldne.

Najboljša prilika za sigurno štedenje je plodonosno nalaganje gotovine
pri denarnih zavodih, ki nudijo najugodnejše pogoje.

registrovana kreditna in stavbena zadruga
z omejeno zavezo v Gaberju pri Celju

sprejema hranilne vloge od vsakega, je član
zadruga ali ne, na tekoči račun ali na hra-
nilne (vložne) knjižice in jih obrestuje letno po

pet od sto (5%)

Hranilne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar, ne da bi se
obrestovanje prenehalo. — Rentni davek plačuje zadruga in ga ne odteguje vlagateljem, tako da
dobijo na leto celih 5 K od naloženih 100 K. — Posojila daje proti 6% obrestovanju na osebni kredit, proti
zastavljenju vrednotic, dragocenosti ali nepremičnin na menice ali dolžna pisma. — Odplačuje se na račun
glavnice in obresti v mesečnih ali v posebej dogovorjenih četrt — oziroma polletnih obrokih.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavnica kron 3.000.000.

Stritarjeve ulice šte. 2.

Rezervni fond kron 300.000.

Podružnico v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

sprejema vloge na knjižice in na tekoči
račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne
papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Edino narodno kamnoseško podjetje v Celju.

Prva južnoštajerska kamnoseška

industrijska družba.

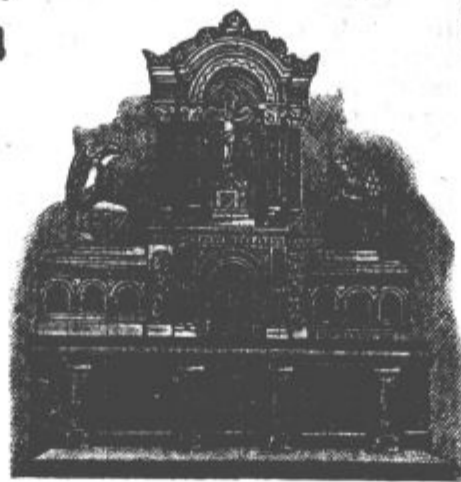
Brzjavi: „Kamnoseška in-
dustrijska družba Celje“.

Stavbena in umetna kam-
noseška obrt s strojnim
obratom.

izvrševanje vseh stavbe-
nih del: kakor stopnic, fasad,
podbojev, pomolov, nastavkov
itd. iz različnih kamenov in
cementa.

Specijalna delavnica in
podobarski atelje za
umetna cerkvena dela
kakor: altarjev, obhajilnih miz,
prižnic, kropilnih in kristnih
kamnov itd.

Brušenje, puliranje in
struganje kamena s stroji.

Mnogoštevilna zaloga
nagrobni spomenikov iz
različnih marmornih vrst gra-
nitov in sljenitov po razno-
vrstnih narisih in nizkih cenah.

Naprava zidanih ali betoni-
ranih rodbinskih grobišč
(rakev).

Tlakovanje cerkva, dvoran
in hodnikov s samotnim ali
cementnim tlakom.

Izdelovanje pohištvenih
plošč iz različnih najbolj dočih
marmornih vrst v vseh oblikah.
Popravljanje spomenikov, ude-
lanje napisov v iste.

Reklamni stolp.

Cena predala za enkratno objavo 60 vinarjev.

Kreditno in stavbeno zadrugo „Lastni dom“ v Celju,

Rotovške ulice števil. 12 priporočamo obrtnikom in trgovcem za nalaganje denarja, za inkaso, za denarna nakazila in razne kreditne posle.

Najboljše pecivo in različne kandite se dobe v novi slaščičarni

E. Iliča v Mariboru
Goraja Gosposka ul. št. 38.

Lastna zaloga

šolskih zvezkov in risank

Največja zaloga tiskovin za privatnike in urade

Zvezna trgovina, Celje, Rot. ul.

Prva južnoštajerska vinarska zadruga v Celju

priporoča izvrstna spodnještaj. vina.

Najboljši časopis za inseriranje je

„Narodni Dnevnik“

Zvezna trgovina v Celju

sprejema naročila na tiskarska dela

katera se izvršujejo v lastni

Zvezni tiskarni

Najboljše in najcenejše se kupi steklena in porcelanasta posoda v narodni trgovini

Fr. Strupi, Celje.

Najboljše orožje v političnem boju sta

„Narodni List“ in „Nar. Dnevnik“

Novosti v pisalnih in risalnih potrebščinah

po zmernih cenah se dobijo vedno v

Zvezni trgovini v Celju

Naročajte in razširjajte

„Narodni List“

Josip Zabukovšek krojaški mojster v Celju

priporoča svojo zalogo oblek ter izdeluje obleke po meri od navadnega do najfinejšega kroja.

Na dober razvoj

Vašega podjetja

polagamo največjo vrednost kajti vaš pro-spех je tudi naš pro-spех!

K temu bi vam najslužil ta reklamni stolp z najgotovjšim uspehom!

Upravništvo „Nar. Dnevnika“.

z Kdo pere v Mozirju Woschnagga? Kakor čujemo, je dal potrdilo, da Woschnagg ni bil član „Sokola“, oni g. Pevec, ki je ob priliki volitev v deželni zbor v klerikalnem listu „Straži“ objavil izjavo, da ni član narodne stranke. Torej zopet mešetarenje za Woschnagga na katoliški podlagi.

z Iz poštne službe. Trgoysko ministerstvo je višjega poštne kontrolorja Martina Hočevarja v Gradcu na njegovo lastno prošnjo upokojilo.

o Volitve v pridobninsko komisijo. Dne 23. septembra t. l. volijo v okrajih Celje, Vransko, Šmarje, Gornji-grad in Laško izvoljeni volilni moške v pridobninsko komisijo 3. razreda v pisarni davčne oblasti v Celju, Ringstrasse št. 12. II. nadstropje dopoldne od 9. do 12. ure in popoldne od 2. do 5. ure enega uda in enega namestnika.

— Naš kandidat za uda je dr. Josip Georg, odvetnik v Šmarju pri Jelšah za namestnika Franc Hodnik, mesar v Žagcu. — Dne 24. septembra volijo v istih okrajih izvoljeni volilni moške v 4. razredu v istem volilnem lokalu in ob istem času dva uda in dva namestnika. Naša kandidata za uda sta: 1. Anton Zavolovšek, žagar v Bočni in 2. Maks Kos, vinotržec v Laškem trgu, — za namestnika: 1. Južna Valentin, trgovec v Št. Jurju ob Taboru in 2. Miha Jarnovič, trgovec v Svetelki pri Dramljah. — Izpolnjene in podpisane glasovnice z legitimacijami se naj pošljejo do zgoraj omenjenega časa na naslov: c. kr. komisariju za volitve v pridobninsko komisijo, Celje, Ringstrasse 12, II. nadstropje, frankirano po pošti, ali pa na pisarno dr. Josipa Serneca, odvetnika v Celju.

o Iz Št. Jurja ob J. žel. Pred leti se nam je posrečilo izvojevati pri nas odločilen boj proti nemškutariji. Po trgovinah so zablesteli slovenski napisi. Sedaj pa se je zablížal blizu cerkve na neki grajzlariji napis: Cugmajster & Löschnigg. Čudom smo gledali odkraja to spako. Kaj je Löschnigg, je znano vsakomur. Cugmajster, ta vzor „slovenskega“ (?) klerikalca, ki se je redno podpisoval Zugmeister, pa misli, da bomo zaradi njega kar vrel v trgovino. V Poljčanah je svoj čas nosil nemško verižico čez prsa, mnogokrat tudi trak z rumeno-rdečo-črno barvo in tudi Heil je klical po ulicah. In zdaj hoče od nas slovenskih naprednih kmetov denar? Zugmeister — Cugmajster — poznamo te! — Zavedni kmet.

z Reklama za jedno ponemčevalnico. „Štajerc“ piše v neki reklamni notici za nemško šolo pri Sv. Lenartu v Slov. gor.: „Tukajšnji župni urad se je izjavil pripravljenim, da prevzame katoliški veronk na nemški šoli.“ Torej se ne bode trebalo bati slov. izdajicam za večno pogubo svojih otrok — duhovniki pa bodo služili od „Schulvereina“ mastne groše za svoje delo. Tako se dela pri nas!

z V Slamnjaku pri Ljutomeru je izvoljen za župana g. Janez Črček, pos. v Podgradju že četrtikrat.

z Podpisani pripravljajni odsek ljudske veselice v Ptujju spolnjuje hvaležno dolžnost, da izreka vsem darovalcem za njih blagodušne prispevke v denarju in v drugih predobrodolih darilih svojo iskreno zahvalo. Istotako se zahvaljujemo cenjenim damam, katere so z njim lastno požrtvovalnostjo delovale v različnih šotorih, cenjenim gospicam, katere so odpovedajoče se vsakej zabavi stregle dobrodošlim nam gostom, gg. rediteljem, kateri so pazno skrbeli za nemoteno proizvajanje veselice, „Ptujskemu Sokolu“ za izborna telovadbo, istotako „Mariborskemu Sokolu“ za njegovo blagohotno sodelo-

vanje, vsem drugim društvom za njih udeležbo ter sploh vsem udeležencem za njih poset. Srčna hvala središki narodni godbi za neumorno sviranje, kakor tudi gospici Nataliji Vabič za njen navduševalni nagovor ter krasni spominek na 13. september 1908, 20. september 1908 ter na slavnost dne 12. septembra 1909. Iskreno zahvalo izrekamo tudi slovenskemu časopisju, katero nas je v prireditvi zadevne veselice podpiralo ter omogočilo, da odštajemo 200 K čistega dobička po toči poškodovanim v roko ormoškega podpiralnega društva.

Za pripr. odsek:

Dr. Ferdo Lašič. Emica Mahorič.

v Petindvajsetletnico obhaja tajnik štaj. obrtniškega društva g. J. Tankel, odkar deluje v službi društva. Moža poznajo kot strokovnjaka v svojem delu tudi mnogi slov. obrtniki!

v Požar. V Ločiču bl. Vranskega je pogorela 16. sept. okrog 2. ure zj. sušilnica za sadje in lan, last posestnice Cecilije Bolte. Ogenj je navstal vsled neprevidnosti nekega soseda, ki je sušil svoje hrške.

o Iz Brežic. Pri volitvah v pridobninsko komisijo za pol okraj Brežice so zmagali v obeh razredih Slovenci. Zadnje dobo se je še bilo posrečilo nemškutarjem prodreti s svojimi kandidati, a sedaj se jim ni več in se jim ne bo, in sicer ne samo pri teh volitvah, ampak tudi pri drugih, za kar bomo že skrbeli.

o V proslavo 40 letnice ak. dr. „Slovenija“ na Dunaju, najstarejšega in najznamenitejšega slov. akad. društva se vrši danes zvečer v hotelu „Tivoli“ v Ljubljani starešinski večer.

z Iz Dravske doline. Znano je, da vladajo po Dravski dolini žalostne razmere za Slovence. A kje leži krivda? Smelo trdim, da je v mnogih slučajih krivda mlačnost med Slovenci samimi. Koliko velja geslo: „Svoji k svojim“, naj razjasni sledeči slučaj: Pred 2 leti je imel korajžo priti v Brezno med same podivjane nemčurje narodni gostilničar in trgovec z lesom gosp. M. Obran. Z veseljem smo zopet zagledali narodno gostilno in v splošno zadovoljnost je deloval g. Obran med tukajšnjimi Slovenci. A da začenjajo pozabiti celo inteligentni Slovenci na svojo narodno dolžnost, od katerih je to pač najmanje pričakovati, je pa naravnost nečuveno. Kakor omenjeno, ima g. Obran poleg gostilne tudi trgovino z lesom in čreslom. Opazoval sem skoro vsak dan, da vozijo ljudje skorje mimo slovenskega trgovca k najzagriženejšemu nemčurju — lesotržcu Monsu v Brezno. Vprašal sem jih, zakaj ne peljajo skorje raje k g. Obranu. Odgovor je bil ta: „Ker so gospod zapovedali, da jih naj peljamo k Monsu.“ In kdo je ta gospod? To je lastnik glažute in veleposestnik v Josipdolu g. inženir Lenarčič. Vprašamo gospoda Lenarčiča: Ali smatra on to za geslo: „Svoji k svojim“??! Slovenska podjetja takorekoč pokopavati, podpirati pa zagriženega nemčurja, ki bi najraje vse, kar je slovenskega, utopil na žlici vode, je to narodno?

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Skupni ministerski svet.

v Dunaj, 18. sept. Današnji ministerski svet se je posvetoval o skupnem proračunu. Šlo je za zmanjšanje stroškov za vojno upravo.

Češki deželni zbor.

v Praga, 18. sept. V prvi seji češkega deželnega zbora bode proglasil namestnik Condeuhove delovni program, kakor ga je sestavila vlada.

Nemiri v Albaniji.

v Carigrad, 18. sept. Turška vlada je sklenila obsežne vojaške odredbe, da zaduši nemire v Albaniji.

v Carigrad, 18. sept. Blizu Junce v Albaniji je imel Džavid paša krvavo bitko z Albanci, v kateri so izgubili Turki 18, Albanci 50 mož. Džavid paša je pritegnil za zasledovanje upornikov nove 3 bataljone.

Proti lex Axmann-Kolisko.

v Praga, 18. sept. Nižjeavstr. Čehi nameravajo uvesti veliko akcijo proti lex Axmann-Kolisko in prosijo celo češko javnost za podporo.

Lex Kvičala v češkem deželnem zboru.

v Praga, 18. sept. Mestni svet je sklenil, da se bode potegoval za uzakonitev postave Kvičala, o kateri se je že večkrat razpravljalo v češkem deželnem zboru. Ta postava zasleduje isti namen ko lex Pesek na Moravskem; namreč da se smejo sprejemati v nemške šole le nemški, v češke pa le češki otroci.

Volilna reforma za gališki deželni zbor.

o Lvov, 18. sept. Sporazumno se je izdelala volilna preosnova za gališki deželni zbor. Po njej bi bilo 196 dež. poslancev, med njimi 128 izvoljenih na temelju splošne in enake volilne pravice, 44 iz veleposestva, 12 zastopnikov trgovsko-obrtnih zbornic, 6 posl. mesta Lvov, 2 mesta Krakov in 2 virilista. Dežela bi se naj razdelila v 40 volilnih okrajev izmed katerih bi se še vsak razdelil v 3 okrožja. V prilog tej volilni preosnovi se je vršil v Lvovu velik ljudski shod.

Za avstr. vojno morarico.

o Dunaj, 18. sept. Avstrijsko mornariško društvo se je obrnilo na Aehrenthala kot predsednika skupn. min. sveta, naj bi se dovolila mornarici vsa zahtevana sredstva. (Samo, kdo bode plačeval? Op. uredn.)

L. 1910 zopet rusko-japonska vojna?

o Petrograd, 18. sept. „Novoje Vremja“ črta v nekem dopisu iz Vladivostoka položaj v najtemnejših barvah. Pravi, da se Japonci neprestano oborožujejo in pripravljajo za naskok na rusko vzhodno Sibirijo. Dopis pre-rokuje za l. 1910 novo rusko-japonsko vojno.

Nemški drž. kancelar na Dunaju.

a Monakovo, 18. sept. Nemški drž. kancelar Bethmann-Hollweg pride iz Monakovega na Dunaj, kjer ga bode v ponedeljek sprejel cesar Franc Jožef v avdijenci.

Hmeljski trg v Norimberku.

a Norimberk, 18. sept. Dovož 200 bal, prodanih 200 bal, kupčija mirna, cene nespremenjene, 160—190 mark za 50 kg.

Po svetu.

d Petdeset vojakov je obolelo v Lodzu na Ruskopoljskem radi zaužitja pesjih gob.

d Ladfelom v Južni Afriki. Parnik Kinghamali, ki je bil namenjen iz Londona v Port Natal, se je posrečilo pri rtu Point. Ker se je eden rešilni voz zajel, je utonilo 11 oseb.

d Bombo je nekdo vrgel na vlak 57 km pred Kalkutto. Ona je odtrgala streho poštnemu vozu, v katerem je bilo 1.500.000 rupij, last bengalske banke.

d Italijanski podoficirji hočejo spraviti vojnega ministra pred sodišče, ker jim baje otežkuje nastavljanje v civilnih službah.

d Na strankinem občnem zboru v Lipskem so socijalisti včeraj razmislili o izboljšanju delavskega zavarovanja.

o Ruski car Italiji. Po poročilih iz Carigrada, namerava ruski car vendar potovati po morju v Italijo. V Carigradu bi se mudil 3 dni. Ali se bode potovanja udeležila tudi carica, to zaradi njenega bolehnega stanja ni gotovo.

d Slepništva in poverjenosti so na Rusko še vedno dobra sredstva za obogatitve. Več vojaških uradnikov in visokih oficirjev so v Vladivostoku radi teh zločinov prijeli in zaprli.

o Afera kraljeviča Jurja. Poslednje dni se zopet mnogo govori o srbskem kraljeviču Jurju, ki nikakor noče oditi iz Srbije, temveč se sedaj celo trudi, da bi si pridobil nazaj pravico do nasledstva, ker je bil baje v času splošne razburjenosti ogoljufan. Vsled tega je večina belgrajskih listov in srbske javnosti zelo ostro nastopila proti princu. "Odjek" in dva druga mladoradikalna lista pišeta, da tako postopanje samo otežuje dinastiji Karagjorgjevičev položaj in napadeta odkrito kralja Petra. Še ostreje se izraža "Dnevni list" in pa "Zvono", ki celo zahteva, da se naj kraljeva rodbina iztira iz Srbije. Za zadevo so se začeli zanimati tudi tuji diplomati.

Društvene vesti.

a Vinsko trgatav priredi "Bralno društvo v Gaberju" v nedeljo, dne 19. septembra 1909 v gostilni g. Josipa Koštomaja v Sp. Hudinji — Začetek ob 5. uri popoldne. — Vstopnina za osebo 30 vin. — Ker je "Bralno društvo" velikega pomena za Gaberje pričakujemo obilne udeležbe. Odbor.

Veleizdajski proces v Zagrebu.

Glavna razprava 141. dan.

Dr. Hinković nadaljuje in dokazuje, da je ves Nastić sama ena velika laž in da je bil plačan od črnogorske vlade, kakor tudi morda od hrvatske. Veli, da je Nastić bil že trikrat policijsko kaznovan. Dokazuje, da je Valerijan Pribičević prerealen, da bi se mogel baviti z bombami in onakimi rečmi. Izvaja nadalje, da je v danih okolščinah sploh nemožno kaj takega. V obče govori Hinković kakor prvi dan in čuje se, da misli v celem govoriti 4 dni. Državni pravdnik, predsednik in Hinković se pogosto ljuto spoprimejo in, v kljub žalostni pravdi nastane včasih smeh med občinstvom.

Glavna razprava 142. dan.

Dr. Budisavljević, ki je povzel besedo za dr. Hinkovićem, se je bavil z obtožnico in Nastićem ter povdarjal, da je bilo prebivalstvo hrvatske kraljevine dinastiji vedno udano. Poziva v spomin veleizdajsko pravdo v Galiciji, kjer je bilo leta 1882 toženih 11 Malorusov in ono v Trstu; oboji so bili so bili oproščeni. Govornik se bavi z z narodno zavestjo na Hrvatskem in pravi, da se je ona prvič pojavila v obliki ilirizma. Danes se ona drugače javlja. Branitelj govori dalje o zadržanah, o strankah, njihovih shodih, "pojavih" itd. Predsednik in pravdnik ga vedno prekridata in motita.

Dr. Hinković je prejel iz Clevelanda brzojavko v kateri se mu ameriški Srbi toplo zahvaljujejo.

Tržne cene.

17. septembra.

Dunajska in budimpeštanska produktna borza je danes zaprta radi židovskega praznika.

Sladkor. Praga: 17. sep. sur. sladkor prompt K 26'80, nova kampanja K 24'70. Tendence uporna. — Vreme: na dež.

Sladkor. Trst, 17. septembra: Centrifugal Pilés prompt K 31 $\frac{1}{2}$ do K 32 $\frac{7}{8}$, za november-marec K 30 $\frac{3}{8}$ do K 31 $\frac{1}{8}$. Tendence uporna.

Budimpešta, 17. sept. Svinjad: ogrske stare, težke — do — vin. mlade težke 144 do 148 vin., mlade, srednje 145—147 v. mlade, lahke 145—147 v. zaloga 26.359 komadov. Prignano 476 komadov, odgnano 352. Ostalo torej 26.483 komadov. Tendence živahna.

Hiša

priljučna, še davka prosta, s tremi sobami, dve kuhinji, zelenjadni vrt, ki nudi dvoje stavbišč, 15 minut od Celja se proda. Cena je 10.000 K. Več pove J. K. Celje, hotel pri belem volu soba št. 18. 77 6-3

Gimnazijec-stenografist

išče službe kot začetnik v kakšni pisarni ali kje drugje. Ponudbe pod P. S. 10 poste restante Radinci, Štajersko. 78 3-8

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje! 1 kg sivega, dobrega-puljenega 2 K; bolj, šega 2 K 40 h; prima polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhačega 5 K 10 h; 1 kg velednega, snežnobelega, puljenega 6 K 40 h; 8 K; 1 kg puha. sivega 6 K; 7 K; belega, šinega 10 K; najfinjši prsni puh 12 K. Kdor vzame 5 kg, dobi franko.

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nankinga, pernica. 180 cm dolga. 116 cm široka. z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg. 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim, jako stanovitnim puhačim poseljnim perjem 16 K; napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar. — Cenovnik zastoj in franko.

S. Benisch, Deschenitz, št. 773, Šumava, Češko.

Ure na obroke za vsakogar

Št. 72, pristno 14 kar. z zlatom platinirana ura za gospode ali dame, najfinjša gravirana, z dobrim kolesjem, tekoča na kamenčkih, 20 K. Ista z dvojnimi pokrovom 25 K.

Št. 73, pristno srebrna ura za gospode ali dame, s 3 močnimi pokrovi, bogato gravirana, kakor s konjem, levom, jelenom, ali pokrajino, z dobro zapinjajočo, natančno regulirano 30 K. Št. 74, zadnja novost: srebrna 4 dnij idoča rem. ura na zapinjajočo, ki teče če se enkrat navije, celih 8 dnij neprenehoma na rubinih, (na kazalu se vidi njen tek) 35 K.

Št. 75, krasna rem. met. tula ura za gospode ali dame s 3 pokrovi in pozlačeno krono, zanesljivim kolesjem 18 K.

Št. 76, niklasta rem. ura za dečke, odprta, moderna in lepo gravirana 8 K.

Cene se naj razumejo na mesečne obroke za komad po 2 K; pri naročitvi se vpošlje polovico vsote ali se pa plača po poštnem povzetju. Dunajska tovarna za ure Hinko Weiss, Dunaj XIV. Pillergasse 1/184. Mesečno 2 kroni. 36

Zlato na obroke!

Vsakdo, ki pošlje K 14.—, dobi pristno zlato "Plaque"-uro, z dvojnimi pokrovom, petletnim jamstvom in nadalje 14 karatno zlato verižico, moderne fazona, 56 gramov težko, uradno punčirano, za 150 K na obroke po najugodnejših pogojih. Plača samo 5 K na mesec, pa bodi možki ali ženska. Prvi znesek jemljemo tudi po povzetju. Ogrska industrija ur, (Ungarische Uhrenindustrie) Ujbanya št. 169 (Ogrsko)

Dobro

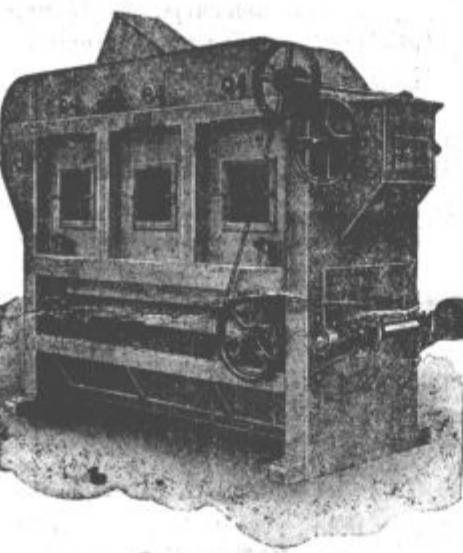
pekarijo

na najboljšem prostoru odda takoj

Jos. Černelč, trgovec Sv. Peter pod Sv. gorami.

Josip Čretnik

izdelovatelj umetnih mlinov in žag v Št. Jurju ob juž. žel.

Slika je posneta po mojem lastnem izdelku. Razpošiljam na malo in veliko vse potrebščine za mline in žage po najnižjih cenah. — Krasne reference!

Prodajalka

kot blagajničarka se sprejme v trgovini

R. Stermecki, Celje.

Lokal

mešane trgovine z opravo v veliki, nadstropni najemni hiši se takoj odda v najem, eventuelno se proda hiša za 36.000 K. Za izplačati je le eno tretjino. — Naslov G. Pavornik, Celje, gostilna "pri jelenu".

Dobite za eno krono možko, žensko ali deško

uro z verižico vred.

Da upeljemo svojo tvrdo z urami in dragocenostmi vsake vrste v širne kroge, pošljemo vsakomur, ki pošlje 1 K (tudi v znakah) za poslovanje in poštino, elegantno verižico z ilustriranim cenikom, kakor tudi navodilo, kako je zastoj dobiti lepo uro. — Pišite takoj na Ogrsko industrijo ur (Ungarische Uhrenind.) Ujbanya št. 169 (Ogrsko). 401 10-4

Suhe gobe

sploh vsakovrstne dež. pridelke kupi

A. KOLENC v Celju, "Narodni dom" in Graška cesta.

Solnate vreče

kupi vsako množino

A. KOLENC v Celju.

Zabukovski premog

na cele vozove se dobi po ceni pri A. KOLENCU v Celju.

Sukna

in modno blago za obleke priporoča firma

Karel Kocian tvornica za sukno v Humpolcu na Češkem.

— Vzorci franko. —

Kleparskega učenca

iz dežele sprejme z vso oskrbo Avgust Gebauer, Gradec Leonhardstrasse št. 63

Službo sollicitatorja ali uradnika

kakega posojilničnega ozir. drugega urada išče mlad, v izvršilnih in zemljiško-knjižnih zadevah izkušen uradnik.

Morebitne predloge na št. 213

tega lista. 459 2-1

Pameten

bodi prijatelj in ne podpiraj dunajskih in drugih židov, temveč kupi si sukna za obleko in drugo manufakturno blago v domači narodni veletrgovski hiši

R. Stermecki, Celje

Vzorci proti vrnitvi in pošiljati čez 20 kron franko. — Posebno poceni je: 1 srajca, kravata, 1 ovratnik "Elegant", par manšet, 1 robec, par nogavic in 1 sp. hlače, skupaj kron 5'30.

Mline

za rabo na gepelj in roko svojega lastnega pridelka priporoča

Slika kaže mlin mojega izpopoljenega izdelka in je mnogo bolj rahlijav, kakor konkurenčni izdelki.

Josip Čretnik

izdelovatelj umetnih mlinov in žag v Št. Jurju ob juž. žel.

Samo nekaj izvodov še v zalogi!

Zaradi izpraznjenja našega skladišča nudimo priljubljene: Dr. Vošnjakove zbrane dram. spise:

LEPA VIDA

drama v petih dejanjih.

DOKTOR DRAGAN

drama v petih dejanjih.

Priporočamo omenjeni knjigi sl. bralnim društvom in knjižnicam v skorajšnji nakup.

Dobiva se samo v

Zvezni trgovini v Celju

Prej 1 K, sedaj 60 vin.

Adolf Bursik
čevljar v Celju, poleg kapucinskega mosta
izdeluje vse različne vrste obutal v
modernih fazonah in po solidnih cenah.

Priporočamo našim rodbinam
Kolinsko cikorijo.

Najboljša prilika za nakup!

Krasna žepna ura z verižico samo 3 K 50 h.
30.000 komadov razprodanih, zato pošljem krasno 36 ur (ne 12 ur) tekočo remontoarko s sidrom od „Gloria-srebra“ s švicarskim mehanizmom, lepo graviranimi pokrovi in s kazalom za sekunde, ki dobro gre, z lepo pozlačeno ali posebejno verižico vred za same 3 K 50
Nadalje ponujam pristno pozlačeno remontoarko s sidrom, najboljše vrste s švicarskim mehanizmom ter s pozlačeno verižico vred za 5 K. 3 letno pisмено jamstvo za vsako uro. — Razpošiljanje s poštnim povzajem S. Kohane. Eksporna hiša za švicarske ure. Krakovo št. 450. Neštete zahvale in ponovna naročila. Za neugajajoče se denar vrne. 425 8-3

V prid družbe sv. Cirila in Metoda!

Prva češka splošna deln. družba za zavarovanje na življenje
v Pragi.

Generalno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu, ul. Donizetti 5.

EDINA slovanska delniška družba za zavarovanje na življenje, **EDINA**, katera kolekuje zavarovalne listine z narodnim kolekom, **EDINA**, katera kolekuje svoje dopise z narodnim kolekom, Zavaruje najceneje, najugodnejše na vse načine! **SVOJI K SVOJIM!**

Pojasnila dajajo vedno brezplačno okrajna zastopstva v vseh večjih slovenskih krajih.

Odvetnik dr. Alojz Bratkovič

vljudno naznanja, da je otvoril
s 1. septembrom 1909 svojo

odvetniško pisarno v Slov. Gradcu.

V vseh strokah dobro vpeljana zavarovalnica išče za svoje glavno zastopstvo v Celju, večšega, uglednega

posredovalca oz. zastopnika

ki bi zamogel zastaviti tudi primerno kavcijo. Ponudbe naj se naslovijo pod „Fiksno s provizijo“ na anončno podjetje I. A. Kienreich, Gradec, Sackstrasse 4-6. 452 2-2

Na drobno!

Na debelo!

Nova slaščičarna v Mariboru.

Slavnemu občinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril v Mariboru v Gornji Gosposki ulici števil. 38, moderno urejeno slaščičarno. Imel bodem vsak dan **sveže in okusno pecivo** ter vse v to stroko spadajoče stvari. — Priporočam cenjenim odjemalcem, posebno gg. trgovcem tudi svoje **kandite**.

Za mnogobrojni obisk se pripočam z odličnim spoštovanjem

Eman Ilich.

447 3-2

Najbolje

gorijo

„Phoebus“ peči.

Glavna zaloga pri „Merkur“-ju trgovina z železnino **P. Majdič - Celje.**

Ceniki zastonj.

Ne zamudite ugodne prilike!

Po najnižjih cenah priporoča

trgovina z železnino „Merkur“, P. Majdič, Celje

izvrstne **grozdne mline** z obiralno pripravo, **stiskalnice, slamoreznice**, reporeznice, kakor vsakovrstne poljedelske stroje, **peči** vseh vrst, tudi za kurjavo z žaganjem, **štedilnike**, prenosne kotle, kotle za perilo in žganje.

Nepremočljive vozne plahte, umetna gnojila vseh vrst.

V zalogi ima še nekaj mlatilnic, katere oddaja po posebno znižani ceni, da zaloge teh strojev popolnoma izprazne.

Nagrobne križe in svetilke v največji meri.

455 1

A 38/9, 97

Oklic.

Prostovoljna sodna dražba nepremičnin.

Po c. kr. okrajnem sodišču v Brežicah so na prošnjo dedičev po umrlem Ivanu Malusu, bivšem veleposestniku iz Gornje Sašice št. 28 naprodaj po javni dražbi sledeče nepremičnine in sicer:

vl. št. 88	kat. obč. Drenovec	v inventarijalni vrednosti po K	38.016'77
" 87	" " " " " "	" " " "	9.318'39
" 307	" " " " " "	" " " "	341'32
" 330	" " " " " "	" " " "	346'08

Navedena zemljišča s hišo in gospodarskim pdslopjem št. 28 v Gornji Sašici prodavala se bodo po zemljiških vlogah ali parcelnih skupinah oziroma posameznih parcelah. Parcelne skupine določile se bodo pri dražbi. Najnižji ponudek znaša inventarijalno vrednost zemljiških vlog ali parcelnih skupin oziroma parcel.

Letošnja trgategy se bodo ali z zemljiščem vred ali pa posebej prodala. Vinogradi, ki so popolnoma obdelani in plodonosni merijo 3 h 35 ar 41 m². Dražba se bude vršila dne

29. septembra 1909

dopoldne ob 10. uri na licu mesta na Bizeljskem. — Ponudbe pod inventarijalno vrednostjo se ne sprejmejo. Na posestvu zavarovanim upnikom se bodo terjatve izplačale od sodnije.

Polovico dražbenega izkupila je takoj na roko dražbenega komisarja izplačati, drugo polovico pa v 14 dneh pri podpisani sodnji založiti.

Dražbene pogoje je mogoče vpogledati pri sodnji v Brežicah med uradnimi urami.

C. kr. okrajna sodnja v Brežicah, oddelek I.

dne 14. septembra 1909.

Prosim izrezati in spraviti!

Triletna garancija!

Mesto 18 K samo Nikdar več v življenju 8 K. se vam ne bude nudila prilika, kakor sedaj, da za smešno ceno

samo 8 K mesto 18 K dobite eno jako lepo gloria-srebrno remontoir-anker uro, jako močno, z dvojnimi pokrovom, fino izdelanim strojem in z 10 kamni, z verižico in priveskom za 10 kron.

Razpošilja po povzetju tvrdka **ogrska industrija ur** (Ung. Uhren-Industrie) Ujbanya 169, Ogrsko. 440 15-2

Prosim izrezati in spraviti!

Viktor Bevc

slikar in pleskar v Celju

Savinjska ulica št. 4

prevzame vsa v svojo stroko spadajoča dela in jih izvršuje solidno in po zmernih cenah

Sprejem takoj več pomočnikov.

Razširjajte 'Nar. Dnevnik'.

R. Diehl

žganjarna, Celje

priporoča svojo veliko zalogo doma žgane slivovke, trpinovca brinoveca, vinskega žganja in domačega konjaka.

25 2-71

Poštna naročila se izvršujejo točno in solidno.

IVAN RAVNIKAR, Celje

Telefon št. 17. Graška cesta št. 21. Telefon št. 17.

priporoča svojo bogato zalogo špicerijskega blaga, suhih in oljnatih barv, firneža in karboleja ter vseh lakov in čopičev. Kupuje in prodaja vse deželne pridelke, ter še posebno priporoča vsem gostilničarjem svojo veliko zalogo kisle in mineralne vode, kakor: Rogaske Radgonske, Preblauserske, Kostričniške slatine, Gleichberger, Ema- in Konstantia-Quelle. Nadalje domače in ogrske salame, sveži sir, najfinjša francoska namizna ter bučna olja vseh vrst.

Zaloga najfinjšega čaja, ruma, najfinjše pristne slivovke, kakor krajskega brinjevca, zdravilnega konjaka in zdravilnega vina vseh vrst ter šampanca, katerega dajem pri večjem odkupu po tovarniških cenah, nakar še posebno opozarjam prireditelje raznih veselic.

Opozarjam kmetovalce na razna jesenska semena, kakor repno, deteljno (rdeči inkarnat in ajdno). Kupujem po najvišji dnevni ceni suhe gobe, pšenico, oves, ječmen ter vse poljske pridelke. Prodajam pravi zabukovski premog (Glanzkohle) po najnižji ceni cele voze in na drobno.

Na drobno in debelo.

Na drobno in debelo.

Štikrat na teden sveža, doma žgana kava.

Štikrat na teden sveža, doma žgana kava.

Velika slovenska trgovina!

Največja zaloga modnega, volnenega, suknenega in svilnega blaga. Perilno blago, batist, cefir, kreton v velikanski izbiri po strogo solidnih cenah.

Karol Vanič, Narodni dom, Celje.

12 52-38

VINKO KUKOVEC

stavbni podjetnik, koncesionirani tesarski mojster, lastnik parne žage in trgovina z lesom na Lavi pri Celju,

se priporoča za prevzete vse v stavbno stroko spadajočih, posebej zlasti tesarskih del. Nakupuje stavbni les po primernih cenah in proti gotovemu plačilu.

14 52-44

Južnoštajerska hranilnica v Celju

v Narodnem domu.

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure, dopoldne in jih obrestuje po **4 odstotke** ter pripisuje obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek plačuje hranilnica sama ter ga ne odteguje vlagateljem. Za varnost vlog jamčijo okraji: Šoštanj, Sevnica, Šmarje, Gornji Grad in Vranksko in rezervna zaklada, katera znašata vže nad 280.000 K. Ker nima namena iskati dobička, zato razdeli znatne svote v občekoristne in dobrodne namene za gori navedene okraje.

Dosedaj je dovolila za dijaške ustanove **30.000 kron**, za vodovodne naprave 10.000 K, za napravo potov 1500 K, različnim učnim zavodom in za ustanovitev slovenske obrtne strokovne šole 2.400 K, za podporo različnim požarnim brambam in v kmetijsko gospodarske namene nad 2.000 K, skupno tedaj nad 45.000 K. Sprejema tudi hranilne knjižice drugih posebno neslovenskih denarnih zavodov in jih obrestuje, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Slovinci, poslužujte se **Južnoštajerske hranilnice** pri nalaganju svojega denarja ali kadar nalagate denar za mladoletne ali varovance in zahtevajte pri sodiščih, **južnoštajersko hranilnico**, da se naloži denar za mladoletne oziroma za varovance izključno le v **južnoštajersko hranilnico**.

56 52-35

POSUJILNICA V CELJU

Telefon šte. 22.

v lastni hiši „Narodni dom“.

Telefon šte. 22.

POSUJILNICA V CELJU, ki je bila leta 1881 z neomejeno zavezo ustanovljena, šteje sedaj nad 4200 zadrušnikov, kateri imajo vsega nad 88.000 kron vplačanih deležev.

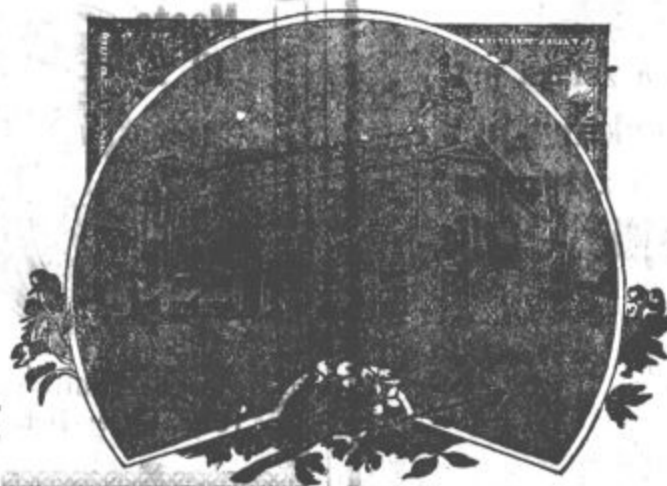
POSUJILNICA uraduje vsak dan od 9. ure do 12. ure dopoldne razun nedelje in praznikov.

Poštne hranilnice ček. št. 9579

Nad 6 milijonov kron hranilnih vlog

HRANILNE VLOGE sprejema od vsakega, ako tudi ni član zadruga ter jih obrestuje po 4 1/2%. — Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo. Posojilnica plačuje rentni davek sama, ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Posojila daje na osebni ali hipotekarni kredit proti 6%, 5 1/2% in 5% obrestovanju.

Nad 340.000 kron rezervn. zaklada

47 52-85